

ABRIL

1969

LLUC

EL JUBILEU DE JOSEP CARNER, per Guillem Colom i Octavi Saltor

Tomàs Aguiló i la poesia popular, per Josep Massot i Muntaner

I altres escrits de Jaume Reynés, Ramon Ballester, Damià Huguet, Josep M. Palau i Camps, M. Villangómez Llobet i Joan Manresa. Cròniques i ressenyes: *El món i la bolla*, *A la ciutat dels llibres*, *Rosa dels vents*, *Món del Disc*, etc.

ARGENTERIA D'ESTILS DIFERENTS,
ORFEBRERIA ARTÍSTICA,
ESPECIALITAT EN OBRES D'ART
RELIGIÓS

JOIERIA CODA
DE
LLUIS CODA
I CIA.

BROSSA I JAUME II
TEL. 212517
PALMA DE MALLORCA

Corderia

Català i Riutort, S. L.

Llongeta, 14 — Tel. 221761 — Palma

GALLETES QUELY
I CAN GUIXA

NOMÉS FABRIQUEN QUALITAT

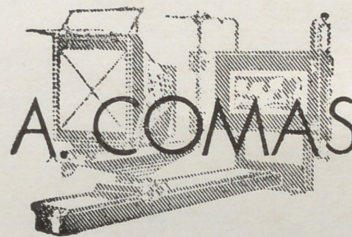
Banderins

SALMA

Escuts, insígnies i calcomanies

Eusebi Estada, 150 - 2.^{on} - 1.^a
Telèf. 252633
PALMA DE MALLORCA

Fotogravats

Reproducció de transparències en color
Missió, 61 interior - Tel. 213952 - Palma

DAES

CONFECCIONS I BRODATS

Colón, 32 - Tel. 211358
PALMA DE MALLORCA

Taller Mecànic

FILLS DE JACINT SOBERATS

Venda de Motors i Bombes

Guarch

Major, 45 - Tel. 85 - SA POBLA

D'UNA MALA FOTOGRAFIA
FEIM UN BON RETRAT

FOTOGRAFIA RUL·LAN

Gral. Goded, 10
Davant la Diputació — PALMA

CERERIA BARCELO

Ciris litúrgics per a la Santa Missa i
Exposició del Santíssim

C. dels Oms, 116 — Palma de Mallorca

Correu dels amics

El missatge mallorquí de la revista LLUC

Sr. Director de LLUC.

Des de la meua subscripció a LLUC, vaig rebent normalment tots els seus números, que em segueixen agradant força i em fan creure que és, el vostre, un esforç pel qual caldria seguir lluitant sempre.

Amb tot, com home que he passat una tercera part de la meua vida a Mallorca —fins als meus devuit anys—, i a Mallorca tenc enterrat el meu pare, i m'uneixen a l'Illa interessos econòmics, em permet fer-vos una objecció d'ordre general.

Parlant amb Francesc Vallverdú —que treballa en la direcció de les Edicions 62 i ha publicat fa poc el seu tercer llibre de poemes, etc.— m'incitava a llegir, amb indefugible necessitat, Ramon Llull, Miquel S. Oliver, Costa i Llobera, Alcover, i no sols a llegir-los (cosa que ja havia fet), sinó a estudiar-los. Comentàvem la riquesa, dins la proporcionalitat de la població entre els altres Països Catalans, de l'aportació literària mallorquina; aportació en canvi més migrada, prou més migrada, en els aspectes d'observació econòmica, socio-política, etc. I record les seves paraules lloant un pròleg de Joan Fuster al primer llibre de Josep Melià, on diu que no és permes d'adormir-nos, sota perill de, en desvetllar-nos, tenir encara més difícil la necessària tasca.

Per això, modestament, us demanaria que LLUC, en tot allò que sigui possible, doni el missatge d'una cultura mallorquina en el sentit total del terme cultura; on no tan sols

expressi els neguits dels lletraferits, sinó també el veritable batec de la vida d'un poble que es conserva i que té la seva paraula a dir, avui.

L'escomesa no és fàcil. D'acord! Però la duresa dels objectius és el que dignifica l'esforç.

Disculpau que un jove com jo, pedantment us hagi volgut parlar —i, com si diguéssim, pretenciosament— a vós, un home del qual la millor garantia és saber com heu passat per mig d'uns anys aspres que se blaren definitivament afonadors per al nostre ésser comunitari, i enmig dels quals heu sabut conservar l'esperança i l'empenya.

Carles A. Guitart
(Barcelona)

Sobre els «intocables»

Sr. Director de LLUC.

Joan Servera, de qui heu publicat una carta en el número de març, passat, no admet —sembla— que se pugui discutir ni emetre un judici o frase crítica sobre el Patriarca de les Lletres mallorquines En Marian Aguiló, ni sobre el príncep de la nostra poesia Mossèn Costa.

Per a ell —i per molts d'altres, segurament— hi ha uns noms «intocables». Aquestes postures —cal dir-ho d'una vegada— són ben anacròniques i fora de raó. Els morts pertanyen a la història; una història, però, que és discutida i de bell nou valorada cada dia que correm.

Per aquesta raó uns versos d'Aguiló ben acceptats al seu temps, avui ens poden semblar uns «versots», i una denominació que al temps de Mossèn

Sumari

Correu dels amics	1
Celebració pasqual pel jovent, per Jaume Reynés M. SS. CC. i Ramon Ballester M. SS. CC.	3
El Jubileu de Josep Carner, per Octavi Saltor	6
Epístola al poeta Josep Carner, per Guillem Colom	6
Tomàs Aguiló i la poesia popular, per Josep Massot i Muntaner	8
Petit balanç, per Damià Huguet	11
El Museu Kröller-Müller a Otterlo, per Josep M. Palau i Camps	13
El món i la bolla	16
A la ciutat dels llibres	19
Algunes estadístiques d'un any a Eivissa, per M. Villangómez Llobet	21
Rosa dels vents	21
La Universitat que hauríem de voler, per Descalç	25
Món del Disc. La Cançó, per Joan Manresa	26
Posa-hi el dit	28

PORTADA:

Josep Carner pe s anys de la seva consagració literària. Ídol literari de/s poetes mallorquins, enguany celebren el jubileu dels seus 85 anys.

LLUC

Revista mensual

Any XLIX - Núm. 577 - Abril 1969

Direcció i administració: Pau, 3 - Palma de Mallorca
Telèf. 21 23 56

Director Periodista: GABRIEL FUSTER MAYANS

Director religiós: CRISTÒFOR VENY, M. SS. CC.

Subdirector religiós: GUILLEM CELIÀ, M. SS. CC.

Secretari: MIQUEL GAYÀ

Administració: JACINT RODRÍGUEZ, M. SS. CC.

Subscripció: 150 ptes. anuals

Estranger: 200 ptes. anuals

Els articles publicats en aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Imp. SS. Cors - Balmes, 89 Depòsit legal: P. M. 276-1958

Perles de Manacor, S.A.

ALTA FANTASIA - PERLES - JOIERIA

Pl. Pius XII, 9 - Tel. 216548

PALMA DE MALLORCA

Telegrams: PERMASA

Casa Central: Pl. Rector Rubí, 8

Tel. 143 (3 línies)

MANACOR (Mallorca)

Correu dels amics

Costa pogué semblar erudita, avui i malgrat esser de Mn. Costa, ens pot semblar «una mica pedantesca». Aquest és l'implacable destí de la història, tant si ens agrada com si no.

No existeixen els intocables. Tots els homes per

savis i sants que siguin, tenen —petits o grossos— els seus defectes i les seves falles.

Aquesta és una opinió que potser algú no compartirà, però que avui és generalment admesa dins tots els ordres.

Gil Gornés

FILLA DE SEBASTIA FALCONER

MAGATZEM DE CORDERIA

ESPARDENYERIA

Sindicat, 66 - Tel. 222067 - Palma

Fàbrica de Licors

Antoni Morey

LA BORSA DELS LICORS

Sant Josep, 15 - Tel. 69 - Binissalem

FAIXES REINA

Josep Tous Ferrer, 1 - Tel. 216033

PALMA DE MALLORCA

Bar restaurant de Lluç i Hostal de la Font Coberta

Dos llocs pulcres i econòmics al servei dels pelegrins.

Cuina especial espanyola i francesa.

Salons esplèndids on hi són servits amb

PULCRITUD I ECONOMIA TOTA CLASSE DE DINARS, BERENARS, REFRESCS, etc.

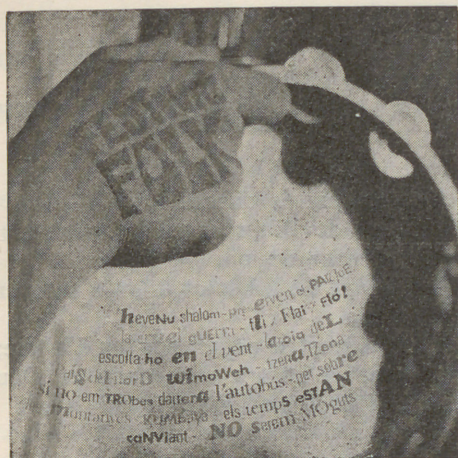
També s'hi preparen, si ho demanen, dinars per a EXCURSIONS, berenades, etc.

En un i altre lloc, servei de BAR - Serveis especials per a Noces i Comunionis.

NOTA. - Per a grans banquetes de noces, comunions, reunions, etc., convé avisar amb 48 hores d'anticipació.

RESTAURANT DE LLUC - Tel. 9

CELEBRACIÓ PASQUAL PEL JOVENT

per **Jaume REYNÉS, M. SS. CC.**

i **Ramon BALLESTER, M. SS. CC.**

1. aquesta Celebració no està pensada només per als cursetistes de cristiandat o per a les al·lotes d'Acció Catòlica. Voldria esser bona per tots aquells que es senten responsables i fills del nostre temps, que desitgen la llibertat par damunt totes les coses, i sofreixen onsevulla hi hagi una cadena que empresoni un home lliure.

2. aquesta Pasqua es celebra entre un petit grup d'amics, amb un parell de discos de folksong, qualche guiterra i panderos. Un responsable ha de preparar abans el guió, adaptant-lo a les circumstàncies concretes; dirimirà els cants, el xiular de les tornades, el ritme picat de mans. Es molt important que provoqui un DIALEG capaç de descobrir quines són les esclavituds que enrevolten cada ambient, i quina és l'acció que caldrà proposar. Donam diferents títols de cançons perquè es pugui escollir i en suggeresquin altres de semblants. Ben mirat, n'hi hauria prou amb els discos del *Jorda'ns Trio*.

3. creim en la força del folk per a fer reviuire la Pasqua als homes d'avui. Pasqua és l'alegria dels esclaus que es senten alliberats. Els espirituals negres són els legítims descendents del càntic de Moisès i de Maria, dels salms de l'Exode, perquè els negres d'Amèrica han reviscut la mateixa experiència d'Egipte. Qui canta aquestes tornades descobreix que Egipte és sempre aquí i ara, devora nosaltres i dins el nostre interior, que l'home és per definició un esclau que vol esser alliberat.

JOVE I. Ens trobam reunits per celebrar Pasqua, que és la festa de la llibertat. Recordam el dia en què uns homes foren esclaus a una terra estranya, sense cap mena de drets humans.

JOVE II. Quasi no ens interessa què es deien aquells homes, ni el nom de la terra imperialista o el títol del tirà.

Eren els hebreus esclavitzats a Egipte, mantinguts vius mentre fossin hàbils de fabricar totxos amb palla i suor. Eren els negres talladors de canyamel. Els presoners dels camps de concentració i extermini científic. O potser també, aquests murcians d'avui que construeixen cases per nosaltres, a una terra on no troben cap solar venal per a ells.

Es la teringa dels nostres avantpassats. I en ells, ens hi reconeixem nosaltres mateixos.

I. També «nosaltres fórem esclaus del faraó a Egipte, d'on ens féu sortir el Senyor Déu nostre amb mà potent i amb braç estès. Si el Sant, beneït sia, no hagués fet sortir els nostres pares d'Egipte, nosaltres i els nostres fills i els fills dels nostres fills, seríem encara ara esclaus del faraó a Egipte».

«Dins totes les generacions cada home té el deure de considerar-se com si ell mateix hagués sortit d'Egipte... Perquè el Sant, beneït sia, no alliberà només els nostres pares, sinó que, juntament amb ells, ens alliberà també a nosaltres».

II. «No va ser un tot sol que es féu potent contra nosaltres per destruir-nos, sinó que cada segle qualcú s'aixeca contra nosaltres per exterminar-nos; però el Sant, beneït sia, rompi Ell el jou de l'exili de damunt el nostre coll» (*Haggadah, ceremonial pasqual jueu*).

Avui, ara mateix i aquí, hi ha sempre qualcú que sofreix esclavitud. Volem recollir aquest capvespre, a la Celebració de la nostra Pasqua, totes les veus gemegants que s'alcen fins al cel.

DISCOS:

—*No sap ningú (Nobody know)*

No sap ningú l'angoixa que tinc,
no ho sap sinó Jesús;
glòria! al.lleluia!

(*Jorda'ns trio, espirituals negres,*
EDIGSA CE 29)

—*Com un orfe perdut (Motherless Child)*

Sovint em sento com un orfe perdut,
tan lluny, lluny de la llar.
Sovint em sento com si ja hagués marxat,
tan lluny, lluny de la llar.
Sovint em sento com les plomes al vent,
tan lluny, lluny de la llar.

(*Gloria, EDIGSA CM 205*)

I. Emperò nosaltres tenim fe i creim que «no som fills d'una esclava, sinó de la dona lliure» i que «és per a la llibertat que Crist ens ha alliberat». (*Carta de Pau als Gàlates 4,31-5,1*).

II. Déu ens va prendre el pes de les espatles, i les senalles de les mans (*Salm 81,7*). Ell rompé el nostre jou i ens feu aixecar el front (*Llibre del Levític 26,13*).

I. No, nosaltres no renunciem a la nostra llibertat, així com no podem deixar de ser homes per convertir-nos en bèsties de càrrega. Seria un pecat contra Déu, que ens va crear homes lliures.

DISCOS:

—*Vull ser lliure (Oh Freedom!)*

Vull ser lliure — ara mateix.
I abans de ser un esclau — enterrau-me sota el
fang,

que amb Déu pugui viure en pau i llibertat.
(*Jorda'ns trio, cants d'esperança-2;*
EDIGSA CM 200.
Xesc Boix, A4V-7).

—*Si tinguéis un martell (If I had a Hammer)*

...aniria picant per trencar les cadenes
que oprimeixen els homes...
Si tinguéis una cançó — que fos el nostre crit,
em voldria enronquir — cantant de bon matí,

fins que tothom seguís — amb tota la seva força
una cançó que fos com una pregària — un crit de
llibertat.

(*Trini López, Hispanovox HRE 297-01*).

—*Tots junts vencerem (We shall overcome)*

Lliures hem de ser avui.

(*Jorda'ns trio, cants d'esperança-2;*
EDIGSA CM 200)

II. Sabem que és difícil.

Però la set de llibertat crida més fort dins l'home que la fam de pa.

I el sofriment de llibertat és més punyent que el desig de dona.

I posam la nostra esperança en l'home; però posam sobretot la nostra esperança en Déu, perquè a on hi ha el seu Esperit, hi haurà la llibertat.

DISCOS:

—*Escolta-ho en el vent (Blowing in the wind)*

Quans cops haurà l'home de mirar amunt
per tal de poder veure el cel.
Quantes orelles haurà de tenir
abans de sentir plorar el món.
Quantes morts veurà al seu entorn
per saber que ha mort massa gent.
Fins quan una roca podrà resistir
abans que se l'endugui el mar.
Quan temps un poble haurà de patir
per manca de llibertat.

Això, amic meu, tan sols ho sap el vent;
escolta la resposta dins el vent.

(*Festival de Folk, A4V-4;*
Escolta-ho en el vent, A4V-6)

—*El dia que el vaixell vindrà (When the ship comes in)*

Aixecaran les mans, — demanant pietat
però no hi haurà res a fer, — al fons del mar
s'ofegaran
com va passar al faraó, — el dia que el vaixell
vindrà.

(*Escolta-ho en el vent, A4V-6;*
Gloria, EDIGSA CM 205)

—*Vés-hi, Moisès (Go down Moses)*

Quan a l'Egipte era Israel — dóna'ns llibertat!
així parlà el Senyor a Moisès — dóna'ns llibertat!
Vés-hi Moisès, davant del rei d'Egipte;
digues: Vell faraó, dóna'ns la llibertat!
(*Jorda'ns trio, espirituals negres, EDIGSA CE 29*)

I. «Així parla el Senyor, que féu un camí a través del mar, una senda al mig d'aigües formidables; que féu sortir carros i cavalls i un exèrcit formidable: s'ajeuen per no aixecar-se més, s'han apagat, s'han consumit com un ble!

No us recordeu més d'un altre temps, no penseu més en les coses passades.

Vet aquí que faré una cosa nova, que ja apuntau, no us n'adonau?» (*Profeta Isaïas 43, 16-19*).

I. Es a nosaltres que vol salvar. Déu torna alçar el seu braç poderós per obrir-nos camí cap a la llibertat completa.

I. (*Free at last*, The Folkstudio singers)

He pujat fins al cim de la muntanya — I a dalt el
[Senyor m'ha parlat:
Mira avall, que hi veus — I he vist una terra ben
[lliure

Oh! Déu Totpoderós!

Era ben lliure aquella terra — Lliure per sempre,
[per sempre!

Oh! Déu Totpoderós!

Tants d'anys camina, caminaràs — Cercant el camí
[d'aquella terra

On el just és just i l'home és home — On l'home
[estima el seu proïsme

Oh! Déu Totpoderós!

On l'home estima el seu proïsme.

Potser, Déu meu, que po no hi entri —

Però és segur que partiré amb l'ànime feta un
[somris

Perquè ja no hi haurà guerra —

I l'home viurà amb pau — Sí, jo, home, viuré
[amb pau —

Oh! Déu Totpoderós!

Tots els homes viuran amb pau.

FINAL:

Per acabar afegim el cant del *HAD GADJA* i un salm bíblic.

El *HAD GADJA* és un antiquíssim ritme popular que reciten els hebreus a la cena pasqual. Vol dir que Déu salvarà un jorn a tots els opresos. Creim que és molt adequat per a ser recitat amb la cançoneta d'un joc d'infants o per a esser mig entonat amb acompanyament de guitarra.

L'*HIMNE BIBLIC* pot ser el Càntic de Moisés (*Ex 15,1-18*), el *Salm 80* o un altre de semblant.

HAD GADJA

Això era un cabridet. Un cabridet que mon pare va comprar per dos * *zuzim* = moneda de plata.

Amb això arribà un moix que es menjà el cabridet. El cabridet que mon pare va comprar per dos *zuzim*.

Amb això arribà un ca que mossegà el moix. El moix que s'havia menjat el cabridet que mon pare va comprar per dos *zuzim*.

Amb això arribà un bastó que atupà el ca. El ca que havia mossegat el moix, que s'havia menjat el cabridet que mon pare va comprar per dos *zuzim*.

Amb això arribà el foc i cremà el bastó. El bastó que havia atupat el ca, que havia mossegat el moix, que s'havia menjat el cabridet que mon pare va comprar per dos *zuzim*.

Amb això arribà l'aigua i apagà el foc. El foc que havia cremat el bastó, que havia atupat el ca,

que havia mossegat el moix, que s'havia menjat el cabridet que mon pare va comprar per dos *zuzim*.

Amb això arribà un bou que es begué l'aigua. L'aigua que havia apagat el foc, que havia cremat el bastó, que havia atupat el ca, que havia mossegat el moix, que s'havia menjat el cabridet que mon pare va comprar per dos *zuzim*.

Amb això arribà un carnisser i va matar el bou. El bou que s'havia begut l'aigua, que havia apagat el foc, que havia cremat el bastó, que havia atupat el ca, que havia mossegat el moix, que s'havia menjat el cabridet que mon pare va comprar per dos *zuzim*.

Amb això arribà l'àngel de la mort i va assassinar el carnisser. El carnisser que havia mort el bou, que s'havia begut l'aigua, que havia apagat el foc, que havia cremat el bastó, que havia atupat el ca, que havia mossegat el moix, que s'havia menjat el cabridet que mon pare va comprar per dos *zuzim*.

Amb això arribà el Sant —beneït sia!— i va matar l'àngel de la mort. L'àngel de la mort que havia assassinat el carnisser, que havia mort el bou, que s'havia begut l'aigua, que havia apagat el foc, que havia cremat el bastó, que havia atupat el ca, que havia mossegat el moix, que s'havia menjat el cabridet que mon pare va comprar per dos *zuzim*.

SUBSCRIPCIÓ PERSONAL

D. _____

domicili _____

localitat _____

Serviu-vos anotar la meua subscripció a aquesta obra, els números de la qual em remetran cada setmana, lliure de despeses.

El seu preu, MIL PESSETES, l'abonaré de la forma següent:

En un sol pagament:

Abonaré 1.000 pessetes contra reembossament del fascicle n.º 1. Rebré gratuïtament l'obra "XXV SIGLOS DE CRENCIAS RELIGIOSAS", així com les tapes per a enquadernar els dos volums de l'obra completa.

En dos terminis:

Abonaré 500 pessetes contra reembossament dels fascicles n.º 1 i 21. Rebré gratuïtament les tapes per a enquadernar els dos volums de que constara l'obra.

1969.

(signatura)

ELS EVANGELIS

que traduïren pel poble català els

MONJOS DE MONTSERRAT

ara en 40 fascicles setmanals en color

al preu de 25 pessetes cada un.

MATEU, Balmes, 341. BARCELONA - 6 Marquí amb una X la fórmula que prefereixi.

el jubileu de Josep

per Octavi SALTOR

Epístola al poeta Josep Carner en el seu 85e aniversari

En el dassetè lustre dels teus anys,
vers tu, amic, mon pensament s'envola,
vers tu s'envolen tots els meus afanys.

Escolà humil de la teva alta escola,
llunyà com ets, malgrat els anys passats,
al teu record ma vida s'enriola.

Dols ni destrets no ens han desacoblats.
Ni el dolor de l'absència ni la guerra,
res poden mai contra els cors cuirassats

amb l'escut infrangible de la terra.
Oh terra, oh llar, oh viure benastruc,
massa temps ha que un mal fat te'n desterra.

Jo «entre l'arboç, el romaní i el bruc»
prec a Déu que retornis dins les comes
que a Catalunya et foren car xopluc

i Mallorca embaumava amb ses aromes,
on s'esponja la vinya en monts i plans
i els pins destil·len balsàmiques gomes.

I faig mos vots perquè, avui com abans,
la terra et rebi «en renovada festa»:
d'hivern «amb un pom fresc de gallerans»,
d'estiu «amb una ambosta de ginesta».

Guillem COLOM

Mallorca ha dut sempre sort als escriptors del Principat. Ja en *L'Atlàntida* verdague-riana, la *Balada de Mallorca* és un dels fragments més inspirats, no sols de la famosa epopeia atlàntica del poeta de Folgaroles, sinó de tot el seu antològic periple líric. I no hi hauria segurament poeta renaixentista, posterior a Mn. Cinto, en el mateix Principat, que no resulti, d'alguna manera, feudatari de Mallorca. Entre altres, l'enyorat J. M. López-Picó, de la mort del qual farà ja deu anys (com de la de Carles Riba), en el present, i que dedicà a Mallorca tot un seguici cíclic de records poètics, derivat del seu sojorn a l'Illa, acompanyat (encara!) del seu immillorable amic Miquel Ferrà (a. c. s.) i de qui escriu aquestes ratlles.

Un altre dels amics que, entre els poetes del Principat, tingué Mallorca, fou Josep Maria de Sagarra, admirador addicte i agraït de D. Joan Alcover, de qui el poeta de Montserrat es proclamà sempre deixeble predilecte. Sagarra donà testimoni d'aquesta reconeixença i d'aquesta veneració en el centenari alcove-rià; sobretot, a més d'articles i disertacions en el Principat, amb la memorable conferència que sobre don Joan pronuncià en el Cercle Mallorquí. A més, Sagarra, rapsoda autènticament famós, dels seus propis poemes i dels que li eren preferits d'altri, fruïa ostensiblement recitant *La Serra*, i les *Elegies* alcoverianes. En el curs improvisat d'una d'aquestes recitacions, si mal no recordem en un sopar «floralesc» on concorria Joan Alcover, Sagarra s'hi revelà sota aquest aspecte, i captà totduna aquella senyorívola i generosa afeció del poeta de *La relíquia*, que acollí sempre més, àdhuc en la seva llar, al jove líric del *Primer llibre de poemes*, com un «inter pares».

Però avui ens referim especialment a la figura, supervivent encara, de Josep Carner, que en el dia 5 de febrer d'enguany ha complert 85 anys. Aquest jubileu ha coincidit amb la publicació de la seva obra completa per la Biblioteca Perenne, en volum que recull, revisada prèviament per l'autor, una part considerable de la seva obra poètica, una bastant important de la seva prosa, i, pràcticament, tot el seu teatre. Uns pròlegs de Marià Manent i de Maurici Serrahima emmarquen, docu-

Carner

mentadament, aquesta producció, la interpreten i l'acoten.

El diàleg, epistolar i personal, de Josep Carner amb Joan Alcover fou també expressiu i nombrós. Els atzars del temps no han permès de recobrar les cartes alcoverianes al poeta d'**Els fruits saborosos**, per incorporar-les al volum de les *Obres Completes* de la Perenne, o al de la *Bibl. Renaixença* que en recollí 75 cartes inèdites. Tanmateix, només que esmentant el **Record de Sóller** alcoverià, dedicat a Carner, n'hi hauria prou per rubricar aquesta relació biogràfica entre ambdós prínceps de la poesia catalana: «Amic, teixiu aquesta visió de la infantesa: / vós que caceu libèl·lules en la presó del rim», escriví Alcover, en una metàfora finíssimament descriptiva de la qualitat del lirisme carnerià. De manera semblant, Alcover havia enaltit, en un magnífic sonet en alexandrins, les al·legories lopezpiconianes.

Però Carner tingué una singular amistat, també, amb Maria-Antònia Salvà, de la qual, com és prou sabut del lector, enguany celebrem el centenari de la naixença. Segurament serà possible trobar, entre els papers de l'autora de **Llepolies i joguines** i d'**Espigues en flor**, delicioses cartes de Josep Carner. Més jove (de 15 anys) que la poetessa, el que aleshores era jove escriptor, enaltí, en el frontispici, l'edició d'**Espigues**, com Sagarra havia introduït la traductora a l'edició de la versió de les **Geòrgiques cristianes** de Francis Jammes. Fins i tot és possible que Carner actués de mitjancer en les discretes disputes filològiques que mitjançaren entre l'Institut d'Estudis Catalans i la traductora de Mistral, en l'establiment del lèxic definitiu de la versió llucmajorenca.

Ni seria difícil trobar, en l'obra poètica de Carner, no sols homenatges explícits a autors i llocs mallorquins,¹ sinó brins d'inspiració mallorquina directa, filla dels sojorns carnerians a l'Illa. Fou aquest un creuament de sensibilitats que ha fruitat en ulteriors generacions: exemple fóra la Musa de Miquel Dolç, deutora per igual de les fonts insulars i del Carner de **Les monjoies**. Sense esmentar les narracions facecioses carnerianes on **L'Illa de la Calma** aflora, com en **Casadeta de Montuiri**, entre entendrida i sornaguera narra-

ció típica de l'escriptor que filà, estilísticament, tan prim en l'estrofa com en el paràgraf.

I ja no parlem dels lectors; perquè Carner fou, sobretot en un moment del noucentisme del Principat, un ídol també a les Illes. La musicalitat, interna i externa, de la poesia carneriana, és, no sols, en certa manera, besona, sinó inequívocament influïda; diríem, fins i tot, contagiada, de la dels poetes balearics, en una recíproca donació de bellesa, de ritme, de sonoritat. Per això, al jubileu cronològic, i bibliogràfic, carnerià, la revista LLUC també hi associa la seva commemoració.

¹ Recordem, per exemple, el bellíssim pròleg de Carner al recull poètic *De l'alba al migdia* de Guillem Colom.

Josep Carner quan, en la seva joventut, era ja un ídol a les Illes. (Dibuix de F. Galí).

Tomàs Aguiló i la poesia popular

per Josep MASSOT I MUNTANER

No fa gaire, vaig tenir ocasió d'escriure unes notes sobre Josep M. Quadrado i la poesia popular mallorquina.¹ Avui voldria referir-me a un altre dels homes de **La Palma**, Tomàs Aguiló i Forteza (1812-1884), una de les figures més interessants de la nostra Renaixença.²

L'interès de Tomàs Aguiló per la nostra poesia popular —aleshores, en general, molt poc valorada— ve de lluny. Com és sabut, va recollir la versió del romanç **Don Joan i don Ramon** que Quadrado publicà el 1841 a **La Palma**, reproduïda per Pau Piferrer i Manuel Milà i Fontanals, probablement la versió «folklòrica» —procedent de la tradició oral— més antiga de la Península.³

Aquell mateix any, o una mica abans, Aguiló va corregir la curiosíssima «circular impresa en vers» de Jaume Antoni Prohens, el qual es proposava de «formar un bon replec de codolades, | de comèdies, d'entremesos, de romances, | de versos mallorquins de tota casta, | anc que sien del temps de la Conquesta | o fets d'aquella època fins ara, | ja per poetes cultos o de lletres, | o bé per glosadors de bufes amples, | qui són poetes rústics en nom propi | i p'es pla n'hi ha hagut sempre i per muntanya, | [...] sens perdonar una cançó o una glosa | d'aquelles que se canten en ses cases, | en es camp, en ses eres i tafones, | quan seguen, quan veremen i quan llauren, | que canten ses allotes quan xarcolen, | quan cuien, quan peluquen, quan repassen, | i també quan se'n tornen a la vila | com vénen de los camps els horabai-xes; | igualment, com fan feina dins ca-seua, | quant agranen i escuren ses criades; | ses cobles que galetgen ses senyores, | ses fletxes que els galans tiren quan passen, | ses gloses que se fan a ses novies, | ses que amb música es canten ses vetlades | o el dissabte del sant de què fan festa, | per les Verges o el vespre en què se casen; | ses que fan es glosadors en

desafios, | quan de picat o amics son foc es-plaien, | ja sia en sa taverna o dins sa cuina | o aplegant-se un dia de matances...».⁴

Més tard, Tomàs Aguiló ajudà el seu cosí i deixeble —aviat esdevingut mestre— Marià Aguiló en l'arreglega de cançons curtes i llargues que aquest emprengué amb tant d'entusiasme —esvait a poc a poc— per al **Romançer popular de la terra catalana**, del qual només arribà a publicar un volum (Barcelona 1893), i per al recull de corrandes —gloses— que finalment quedà en projecte.

Una bona mostra de l'amor de Tomàs Aguiló per aquestes cançons és l'article publicat a la **Revista Balear de Literatura, Ciencias y Artes** el 15 de juny de 1873, **Sobre los orígenes de la poesía**, fragment de les conferències que l'autor havia fet a l'Associació de Catòlics sobre la «recíproca influència de la religió i la literatura».⁵ L'article, escrit en mallorquí popular, malgrat el títol en castellà, no és —vist amb ulls d'ara almenys— massa brillant ni massa original, però ens interessa per l'elogi inusitat que fa dels **glosadors**, «persones que sense estudis, sense sebre ses regles, sense tenir modellos, fan versos i, cosa encara més difícil, no sols los fan, sinó que els improvisen» (pàg. 163). «Jo no diré —precisa— que tot quant fan es glosadors sia bo, ni sisquera que puga passar, que tots tenguen un talent des mateix valor o que Déu los haja repartit aquesta gràcia amb iguals proporcions; però no digueu tampoc que tot quant fan sia despreciable i que es seu do natural se reduiesca a tenir una oreia exercitada en es ritme de sa versificació i a certa facilitat per trobar consonants que surten més o menys ajustats en es seus conceptes. Sortides ingenioses, pensaments delicats, rasgos tan fins tenen a vegades que no los despreciaria un poeta des més instruïts i celebrats...» (*ibid.*). Com a exemples d'aquestes «sortides ingenioses» i d'aquests «pensaments deli-

cats», Aguiló transcriu i comenta set «gloses» ben corrents encara avui a Mallorca, i acaba dient que «es primers poetes del món foren poc més o menys lo que són ara es nostros glosadors» (pàg. 165).

Deu anys més tard, quan Tomàs Aguiló recull els seus *Artículos literarios*,⁶ hi inclou *Sobre los orígenes de la poesía*, traduït «de nuestro patrio dialecto»⁷ per tal de «conservar las canciones populares incluidas en este fragmento», donades en la nostra llengua naturalment.

El que no hauria pogut imaginar de cap manera Aguiló —que tenia una concepció romàntica de la poesia popular, tal com corresponia a la seva època—, és que ell mateix, amb el temps, es convertiria en un dels poetes d'aquesta gent tan inculta, tan pobra d'idealisme, tan desnua de pretensions artísti-

ques».⁸ Una de les seves *Poesies fantàstiques*, en efecte, la que comença *A on va sa pageseta*, fou recollida el 1913 a Artà pel folklorista Andreu Ferrer, fragmentàriament; el 1925, la publicà amb aquesta nota: «Al fragment de cançó que precedeix el recollirem a Artà fa un grapat d'anys i no hem pogut trobar ningú d'allavores ençà que la nos haja sabuda completar. ¿Hi hauria colque amic de la T. P. que sapigués lo restant o la pogués trobar en son poble?»⁹ Pel que sembla, ningú no va respondre. Jo mateix, en estudiar el Romancer balear, vaig cloure'n el catàleg referint-me a la versió publicada per Ferrer, sense donar cap explicació sobre el seu possible origen.¹⁰ No fa massa temps, rellegint les *Poesies fantàstiques*,¹¹ vaig adonar-me de la identitat entre *A on va sa pageseta* i la cançó recollida per Andreu Ferrer. Vegeu, si no, els dos textos:

AGUILÓ

A on va sa pageseta?

a on va tan dematí?

—Jo me'n vaig a coir roses,
que un ramell n'he de coir.

Què has de fer d'aquestes roses
de què mostres tal desig?

—En tenc d'anar carregada
en es ball d'aquesta nit.

—Per qui toquen ses campanes
amb un so tan llarg i trist?

—Toquen trets per una jove
que flors anava a coir.

—Per qui ploren ses fadrines?

Per qui ploren es fadrins?

—Ploren tots sa pageseta
que ha picada un escorpí.

FERRER

A on va sa pageseta,

a on va tan dematí?

—Jo me'n vaig a coir roses,
un ramell n'he de coir.

—Què ets de fer d'aquestes roses,
que en mostres tant de desig?

—En tenc d'anar carregada
en es ball d'aquesta nit.

—Sentiu aquestes campanes
quin so fan tan llarg i trist?

—Toquen trets per una jove
qui flors anava a coir.

—Per qui ploren ses fadrines,
per qui ploren es fadrins?

—Ploren per sa pageseta
que han picada ets escorpins.

No és estrany que la gent s'enamorés d'aquestes estrofes i les repetís, escurçant-les una mica, d'acord amb els esquemes més ortodoxos de la transmissió i variació tradicional que ha estudiat tan bé Menéndez Pidal. Tomàs Aguiló —conscientment o no— va escriure un *planctus*, és a dir, un «cant de mort», composició típica a la pagesia de Mallorca —i a

altres indrets, és clar— que recorda d'alguna manera la mort per malaltia o per desgràcia d'una persona jove. Aquests «cants de mort», la tradició dels quals subsisteix encara avui, no solen durar gaire: la gent els aprèn i els oblida aviat, tot i que hi ha excepcions notables. Per això, no sé fins a quin punt *A on va sa pageseta* haurà quedat dins la memòria

del poble. Sigui com sigui, és un cas ben típic d'influència dels poetes cultes en la poesia popular —que un altre dia caldrà estudiar més en detall— i una mostra més que la separació tallant que alguns han volgut veure entre la nostra Renaixença i el poble és completament falsa.

NOTES

---

1. Josep M. Quadrado i la Renaixença, a *Serra d'Or*, desembre 1968, pàgs. 83-89.

2. Vegeu la breu presentació que Josep M. Llompart fa a l'*Antologia poètica* de Tomàs Aguiló, publicada recentment a «Les Illes d'Or» (Palma de Mallorca 1968).

3. Vegeu M. AGUILO, *Romancer popular de la terra catalana*, 338, i l'article citat a la n. 1.

4. Segons M. AGUILO, *Romancer*, 340 aquesta carta fou impresa el 1841. El 1838, però, el mateix Aguiló escrivia a Tomàs Forteza: «En Prohens devés l'any 38 o 39 ja va fer una circular en vers que En Tomàs Aguiló li corregí» (*Mariano Aguiló y la «Renaixença»*, presentat per Josep A. GOMIS (Barcelona 1966), 144). Aguiló va publicar íntegrament (*Romancer*, 340-342) aquesta circular, ben curiosa per a la història de la cançó popular a Mallorca; la notícia no és recollida al pròleg de Francesc de B. Moll al volum I del *Cançoner popular de Mallorca* del P. Ginard (Mallorca 1966). He pogut tenir a les mans l'exemplar que Prohens dugué a Maria Aguiló el 24 de desembre de 1843; al final, hi afegí, abans de signar: «Interessa també una notícia des poetes de tot temps per formar una petita biografia de cada un, para [sic] lo qual i per trobar poesies antigues convé consultar persones véies».

5. Correspon al vol. II (1873), 161-165 de la *Revista Balear*.

6. Volum VI de les *Obras en prosa y en verso de Don Tomás Aguiló* (Palma 1883). L'article que ens interessa és a les pàgs. 287-298; hi ha algun petit canvi respecte a l'original de la *Revista Balear*.

7. No és l'única vegada que Aguiló es refereix d'aquesta manera al català. Vegeu, per exemple, l'elogiosa recensió que féu de *Lo Cayté del Llobregat*, als *Artículos literarios*, 191-202.

8. *Sobre los orígenes de la poesía*, edició citada a la n. 5, pàg. 163.

9. *Fragments d'una cançó*, a *Tresor dels Avis*, IV (1925), 79.

10. *Aportació a l'estudi del Romancer balear*, a *Estudis Romànics*, VII, 141 (cal corregir la citació del *Tresor dels Avis*, no III, 1927, sinó IV, 1925).

11. T. AGUILO, *Obras en prosa y en verso*, III: *Poesias en mallorquín* (Palma 1883). La peça que ens interessa és a les pàgs. 45-47; podeu trobar-la, amb ortografia modernitzada, a l'*Antologia poètica* citada a la n. 2, pàgs. 44-46.

VEU DE LA JERARQUIA

El nostre viure cristià té moltes coses positives, però també té molt de negatiu. Hem estat una comunitat molt més diligent a afirmar i defensar la fe que a dur-la a terme en les seves conseqüències socials; molt més preocupats de salvar-nos dels perills del món que de salvar el món, que s'ha anat formant, en moltes de coses, al marge de nosaltres; molt més atenta a mantenir la seva fidelitat a un ahir històric i a un present relativament còmode que a viure en creadora inquietud de cara al futur; confiada en les lleis d'un estat que s'afirma catòlic i en favorables tradicions seculars, amb perill de no formar els homes per a l'exercici de llur llibertat amb sentit de responsabilitat; missionera, sí, amb preocupació d'enviar missioners i prestar ajuda a llunyanes terres, però menys preocupats de portar la veritat i la vida del Crist a molts germans que conviuen amb nosaltres i que han anat deixant de pensar i de viure cristianament per un esmunyiment, quan no per una brusca caiguda, vers formes de pensament diferents o fins i tot diametralment oposades al cristianisme. Mentrestant, nosaltres, contents i enganyats amb les aparences, continuàvem pensant que la nostra societat era íntegrament cristiana. La Conferència Episcopal Espanyola, en la seva declaració de l'Any de la Fe, va parlar extensament d'aquest problema, un dels més greus del nostre moment eclesial. A aquest mateix problema feia al·lusió el Papa Pau VI quan parlava als bisbes de donar una més gran dimensió a la nostra fe.

(D'una Exhortació Pastoral de Mons. José M. Cirarda, Bisbe A. A. de Bilbao).

DAMIÀ HUGUET:

petit balanç

Quan la meva mà anava estreta
a ser racional sense cap categoria,
vaig deixar els sembrats alts de la meva adolescència
i me'n vaig anar de cop, al clau del foc
per semblar, amb perseverància i precís,
que era un home que creixia i coneixia la roca.

Era home pagat amb monedes de fusta,
amb suors de ferro, amb metàl·lics dolors
profunds. Convidat a rebre esclats amb saliva
i a ser un entre alguns altres, gemegatiu,
renovat de pietat i amarg com l'alzina broixa
dels meus vint-i-dos anys carregats d'espectació.

Greu, pobre. Proscrit i escatimat,
ajaçat damunt llot com un home anònim
anat a ser involuntari sense res més que té culpa,
vaig comprendre sòlidament que anar per terra
amb una sola sabata era tan difícil com pareixia,
que ho era, i ho vaig voler justificar.

Vaig justificar de mi mateix el que tenia com a meu,
el que era amarg, calent, el que fermenta,
la tara d'atupat de naixença, el perdó per la llei
a tant per verdejar, i l'escrit tou d'anar coent
sobre els carrers magres de la meva necessitat, trista,
on sovint hi vaig dur la pròpia temerositat, el pes

de sentir-me vigilat des de qualsevol cantonada,
la profunda salaborer verda de contemplar-me
despullat de sinceritat, nu de sentiments, obscur
i marcat de cap a peus
amb els signes de la desesperació a tota hora grisa.
Fet home lentament domèstic, granat, home profund que baixa

per la drecera de la responsabilitat
amb la consciència neta, agre, gris,
minvat de zel, ferit de culpa, oscil·lant,
em vaig adonar que tenia el cos atupat, arnat, moradíssim,
que més enllà de mi quedaven closes les esperances
sota un cercle viciós de paraules insòlites.

La grisa terra capolada, els secs vastíssims persistents.
 El temor a una mala anyada. Les fams silvestres,
 em van endurir la pròpia coneixença de creure
 més en les circumstàncies que en la capacitat,
 anat a tota hora amb violència a ser un home batejat de vertader
 que mereix flors i rep verdanc, i pal, per afegitó.

Ara. Aquí, elevat amb pròpia fe davant l'arribada vastíssima
 de la pròpia esperança, justificat amb pedra,
 i anat a ser un home que creix amb potència,
 no vull callar davant l'esquema dels cops
 sinó dir el nom de mi mateix i qui m'engana,
 perquè sé de pal que sóc un home breu que creu amb sang,
 netíssim, que calla, si una fulla no el fa enverinar.

No parlo de veus ni de silencis.
 Sóc home llibertat d'obscura imatge
 que va faleguer amb abstinències pures.
 No dic res sobre la fulana precipitació
 sinó sobre l'escena de la vida, trencada, espessa,
 però llarga en equilibris i adolorida.

A Campos, on visc. Vint-i-sis de setembre
 de mil-noucents seixanta-vuit. Damià Huguet.

Electrofil

AISLANTS - CONDUCTORS - TERMOELECTRICITAT

Bartomeu Ferrà, 4 - Telèfon 21 42 55 - PALMA DE MALLORCA

CAMINA CAMINARAS...

El Museu Kröller-Müller, a Otterlo

per Josep M. PALAU I CAMPS

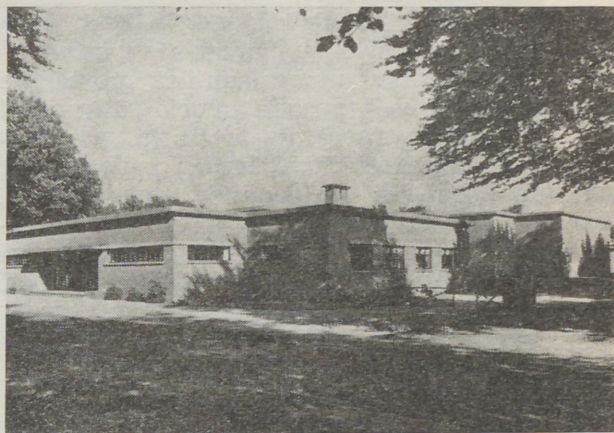
A J. Pijpers

El Museu Kröller-Müller, el nom complet del qual és **Rijks Museum Kröller-Müller**, sembla fet expressament perquè ningú no el visiti. Amb això no vull dir que les instal·lacions siguin dolentes o que el que hi ha dins no sigui interessant, ben al contrari, totes dues coses valen, si cal, un sacrifici per tal de visitar-les, però està situat, com qui diu, fora de remeis.

Moltes vegades els meus amics holandesos —que saben que van Gogh m'agrada molt— m'havien dit que em calia visitar aquest Museu, però mai no havia trobat el temps per a poder-ho fer. Vuitanta tres quilòmetres per anar, altres tants per a tornar —a comptar des d'Amsterdam— i el temps per a visitar el Museu volien, o volen dir, dedicar tot un dia a aquesta visita, i mai no podia trobar l'avinentsa de disposar d'aquest temps. Però diuen que quan un desitja de tot cor una cosa, aquesta arriba a realitzar-se, i jo ho devia desitjar ben molt perquè, a la fi, vaig trobar un diumenge lliure i vaig emprendre el camí cap a Otterlo.

Vaig sortir d'Amsterdam vers les deu del matí d'un dia típicament holandès. Vull dir amb núvols i pluja menuda que feia brillar com si fos xarol l'asfalt de la carretera i posava a tot —cases, arbres, aigua i herba— unes pinzellades de gris de teranyina com només Holanda pot donar; és un gris dolç que tot ho afina, i amoreix els cantells de totes les coses; un gris que descansa l'ànima i els ulls. Adés i ara una llambregada de sol, perforant els núvols, llepava, amb colors calents, els cimals dels arbres, la testa de les vaques i les plomes blanques de les gavines.

La carretera corria sense desnivells apreciables, com sempre als Països Baixos, i l'automòbil, que quasi no necessitava conductor, semblava lliscar damunt la carretera quan, sortint d'Amsterdam, ens dirigíem cap Amersfoort. A la dreta de la carretera, en un prat verdíssim tancat de fustes blanques, uns «ponneys» de llargues crineres aguantaven, filosòficament, la pluja menuda que els queia damunt i miraven, amb ulls indiferents i sense moure's del seu lloc, la pressa que els homes duïen, semblava com si no acabessin de com-

Edificis del Museu Kröller-Müller, a Otterlo

prendre el perquè de tant de córrer... o potser se'n fotien, qui sap?

No sé perquè ens creuàrem amb molts de camions plens de soldats; potser devien fer maniobres, no ho sé; el cas és que semblava que tot l'exèrcit holandès transitava per aquella carretera. Mai no hauria pogut imaginar que a Holanda, tan petit, hi haguessin tants de soldats.

Passat Amersfoort deixàrem la carretera principal i, girant cap a la dreta, férem camí cap a Barneveld. Just sortint del poble ens aturam a un bar, tocant a la carretera i, con que fa fred, ens entonam a base d'una tassa de cafè fumejant. A un bon holandès mai no li ve d'una tassa de cafè, en pren a tothora i amb qualsevol excusa, i sempre amb una mica de llet, millor dit, de crema de llet.

De Barneveld a Otterlo hi deu haver cosa de vint quilòmetres de carretera que, a trossos, no és gaire bona —cosa estranya a Holanda— que deixam enrera en cosa de mitja hora. Però el Museu no és dins el poble. Seguint les indicacions atravesam el llogaret de cap a cap i enfilam una llarga avinguda que ens porta, de dret, al Parc Nacional **De Hooge Veluwe**, dins el qual està situat l'edifici del Museu.

De Hooge Veluwe és una reserva natural de més de cinc-mil hectàries dins la qual la

fauna i la flora holandeses son respectades al màxim. No és estrany que us tingueu d'aturar perquè una guarda de cèrvols —seguint el seu guia, que camina majestuós i lent, alçant amb orgull el seu ramificat banyam— travessa la carretera. Aquesta reserva, o parc natural, té cinc entrades diferents, en cinc diferents costats, és clar, i a més de l'edifici del Museu Kröller-Müller, podeu trobar-hi un restaurant i el pabelló de caça conegut per **Saint Hubertus**, petit i deliciós edifici bastit per l'arquitecte Berlage.

A l'entrada de **De Hooge Veluwe**, arribant-hi des d'Otterlo, hi ha dues altres pilastres que aguanten una magnífica porta de ferro, porta que trobareu oberta durant el dia. Abans de travessar la porta, i a l'esquerra de la carretera hi ha un petit edifici, per una finestreta un cavaller molt amable, habilitat amb un uniforme forestal que sembla dissenyat per Starace per a un soldat alpí del Duce, us ven les entrades a la reserva, al Museu i un ticket que us dona dret a aparcar

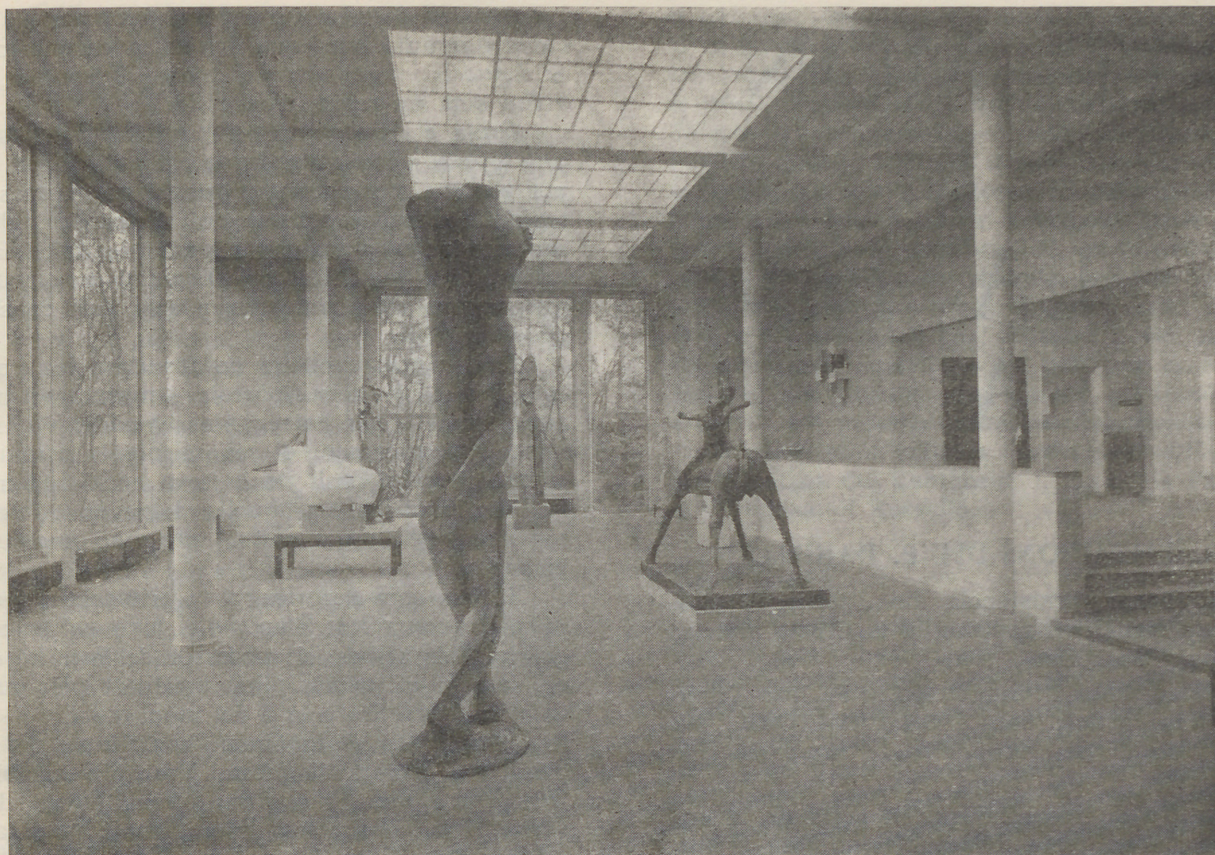
el vostre automòbil, o bé el de l'amic que us porta, és igual. Llavors us deixa entrar. L'ampolla avinguda discorre a l'ombra d'arbres altíssims i un bosc espès es desplega a banda i banda. A cosa d'un quilòmetre de l'entrada, a l'esquerra de l'avinguda, hi ha l'edifici del **Rijks Museum Kröller-Müller**.

L'edifici fou construït l'any 1938, mentre, segons on, la gent es dedicava més aviat a destruir i quatre anys abans que tot Europa fes el mateix. El constructor fou l'arquitecte H. van de Velde. És un edifici, doncs, modern, de línies sòbries i d'una sola planta. La col·lecció que el Museu guarda —meravellosa col·lecció— fou aplegada per la Sra. Kröller-Müller —i d'ací el nom del Museu— la qual es recolzava en els consells de l'expert Sr. Bremmer.

A l'entrada, i ja dins l'edifici, tombau a la dreta i, seguint el sentit contrari de les agulles del rellotge, podreu recórrer totes les sales fins trobar-vos, de nou, a l'entrada on, també a la dreta, hi ha una saleta on podreu adquirir, si ho desitjau, fotografies, reproduc-

cions, la guia del Museu i, en fi, tot el material gràfic que sobre el Kröller-Müller pogueu desitjar.

Aproximadament a la meitat del recorregut, o sigui a la banda oposada a la porta d'entrada, hi ha les sales destinades a l'escultura. Aquestes sales es comuniquen directament, per una porta, amb un parc d'unes deu o dotze hectàries en el qual s'exhibeix part de la col·lecció d'escultura. També el Museu Municipal d'Amsterdam té part de la col·lecció d'escultura instal·lada en el parc que rodeja l'edifici, i cal notar que és, realment, un encert. La llum natural, l'aire lliure, l'atmosfera, no sé què, fan que les escultures semblin, com ho diria? potser més vives, si em permeteu la paraula.

Tot un seguit de peces més que interessants, sortides de les mans de Rodin, Arp, Bourdelle, Marini o Mascherini, us sortiran al pas i atreuran les vostres mirades. Dins una vitrina dos petits bronzes de Maillol us portaran a la memòria la vostra terra i el vostre Mediterrà.

El Rijks Museum Kröller-Müller, però, és, especialment, van Gogh, però van Gogh a dosis massiva. Dibuixos, gravats i pintures d'aquest foll holandès mediterraneïtzat —perquè, sens dubte, van Gogh va obrir la seva paleta a la llum del Mediterrà— us criden de

totes bandes i un ja ni sap on mirar: l'Autorretrat, el Retrat del Carter, paisatges amb arams tardorals, blats calents de sol, vinyes verdes, ponts i aigües manses... exactament dues-centes setanta-dues obres de van Gogh conté el Museu. Masses per a un sol dia, caldria, per tal de fer-se'n càrrec, un any.

Al voltant d'aquest vermell de l'ou, una bona sèrie d'obres escollides de pintors dels segles XIX i XX: Seurat, Braque, Gris, Mondrian, Picasso... genis que fan honrosa companyia al geni de van Gogh.

En més petit nombre, obres de mestres clàssics que semblen posades allà per tal que hom pugui establir comparances: Cranach, Beldung Grien... i també ceràmica antiga i moderna.

S'ha fet tard, molt tard. L'hora de dinar ha passat ja fa molta estona i ni tan sols no ens n'hem temut. Pujam altra vegada a l'automòbil i enfilam el camí de retorn sota la pluja que segueix caient finíssima, acariciadora. Els colors semblen encara més grisos després de contemplar l'explosió de la pintura de van Gogh. De sobte el sol, entre dos núvols, llança un raig que s'esclafa damunt el vidre de l'automòbil i cada gota d'aigua s'irisa i llança espurnes de colors violents, i un torna a pensar en van Gogh i en el Mediterrà.

EL MÓN I LA BO- LLA

PUNTUALITZACIONS DEL P. DANIELOU

«Impugnar l'existència de l'autoritat dins l'Església significa impugnar la institució mateixa creada per Jesucrist».

Així comença l'eminent teòleg P. Jean Daniélou, en un article dalt L'OSSERVATORE ROMANO, titulat *Se pot parlar de repressió dins l'Església?*

Després de recordar que el tema de la «repressió» és un tema fonamental en tota la literatura actual, i que moltes voltes s'indica amb aquest mot «la disciplina amb la qual un home lliure creu que ha de subordinar a valors superiors l'activitat dels instints propis», el P. Daniélou segueix: «Quant a l'Església, el problema de l'autoritat i la llibertat té uns elements comuns amb els problemes generals de l'autoritat i la llibertat, però presenta també uns elements particulars. En el cas de l'Església, l'autoritat deriva d'un altre factor. No és una acció de domini».

Cita, encara, una frase del teòleg Kung, segons el qual «a les esglésies primitives les dots de govern no conduïen a una aristocràcia de senyors de l'esperit que se distingissin dels altres i s'aixecassin sobre la comunitat per dominar-la», i comenta per la seva part: «¿És que haurem de dir, doncs, que l'autoritat de l'Església és una acció de domini que alguns exerceixen sobre la col·lectivitat i que tal cosa no la volgué Jesucrist? ¿Hem de dir que l'autoritat dins l'Església, l'autoritat dels bisbes i l'autoritat del Papa, és una acció de domini que s'ha anat constituint durant els segles dins la cristiandat; que avui ha sonat l'hora de la vera democratització de l'Església; que, per tant, cal impugnar o «contestar» radicalment aquesta acció de domini i tralladar tots els poders a la democràcia del poble cristià, que s'hauria de governar per ell mateix, amb potestat absoluta sense estar, d'avui endavant, sotsmès a altres poders?».

Això és lo que, certament, declaren els set-cents quaranta laics que firmen la carta titulada *Si Jesucrist vegés tot això*, quan diuen que avui vivim sota un regim d'opressió.

Quan el Papa o els bisbes intervenen sobre una qüestió, sigui aquesta de caire doctrinal o bé per afirmar, per exemple, que hi ha normes per tenir un concepte cristià del matrimoni, alguns protesten contra l'abús de poder i contra la ingerència de l'autoritat de l'Església en qüestions que, segons ells, competeixen sols a la consciència individual.

La intenció explícita de Jesucrist fou constituir el Col·legi dels Apòstols —mentre vivia en aquest món— per entregar-los el poder de transmetre autènticament el seu missatge i comunicar efectivament el fruit de la seva acció redemptora. Són precisament aquells dotze que determinaren els seus successors, que avui anomenam bisbes.

I així com Pere exercí la primacia d'aquella primera comunitat d'apòstols, així, en la col·legialitat dels bisbes, el successor de Pere ha exercit sempre el primat. Fou establert pel mateix Crist i durarà fins a la fi del món.»

«Aquest és el fonament constitutiu de l'Església i a través d'aquesta jerarquia establerta pel Crist s'obra la transmissió autèntica de la veritat i la continuació autèntica de la vida sacramental.»

«En un món que en dos mil anys ha vist tantes mudances polítiques i tantes vicisituds ideològiques, en un món en el qual veim tanta confusió i tant de caos, romandre en una mateixa directriu sempre feel a sí mateixa s'ha d'atribuir a què existeix en l'Església quelcom que deriva sols d'especial protecció de Déu.»

PAPALLONES SOBRE LA NEU

Aquest és un país matitzat, on per lo que es veu, no hi manca res. Com a paisatge no hi manca res, i en això consisteix la seva força internacional. Una altra força de Mallorca és el seu llenguatge, el català de Mallorca, arrelat tan profundament, que no l'han pogut extirpar un parell de segles de despotisme il·lustrat. Quan el sent tan elàstic, sense extrangerismes, amb tota la seva força, dins la cuina de pagès, un llenguatge en el qual es pot dir tot ben civilitzadament, no comprenc com alguns l'abandonen. Es l'heretat més preada dels avantpassats. Però no parlava d'això, sinó de les papallones. Les nevades han estat freqüents, enguany, i han enganyat els ametlers, que han regat amb la seva floració, encara massa primerenca, les pastures mig cobertes de neu. Era silenciosos tot lo món. Les fulles de seda de les flors, quan queien, naturalment que no rompien aquest silenci. Era un espectacle corprenidor, vist des del *belvedere*. I enfora, més amunt, «la Serra que l'illa travessa,» blanca, ben blanca, es-

totjant dins el seu cor les valls, ara silencis, foradades, sols, pel fum de les foganyes ancestrals.

INFAL·LIBILITAT

Quan veim, en el món d'avui, i a qualsevol país, o partit, o secta, que tot es discuteix, i que no queda cap veritat absoluta i fonamental, agraïm a Déu que hi haja una entitat, l'Església, que tenguí per cap un home infal·lible. No infal·lible per ell mateix, sinó per l'ajut de l'Esperit Sant. Així queda qualque cosa ferma i esperançadora en aquesta terra que, mentres envia homes als estels, dubta de tot, és escèptica amb un escepticisme sense conhort, no passa gust de res, demana sensacions i doctrines noves cada dia, en un desplegament de sensacionalismes absolutament desconcertants. ¿Quina necessitat tenim de discutir tant? ¿Per què estimam tant poc la pau, aquella pau que és el mot de consigna d'un Ordre tan civilitzador com el benedictí, o d'un altre Ordre —«Pax et bonum»— tan entrançable com el dels franciscans? La «contestació» ho envaeix tot, d'una forma abusiva i clamorosa, com si no hi hagués res més que fer sinó cridar i cridar.

Agraesc a Déu que existesqui la infal·libitat pontificia.

JOSEP CARNER

La publicació de les *Obres completes* de Josep Carner m'ha fet pensar en aquest amic dels escriptors mallorquins. Com Sagarra, Josep Carner ha dit que deu molt als mallorquins, supòs que principalment a don Miquel Costa i a don Joan Alcover. Perquè el senyoriu d'aquests i altres escriptors nostrats fou un precedent del senyoriu de Carner, tan allunyat, gràcies a Déu, d'un ruralisme barroer, en el qual alguns hi han volgut veure «autenticitat». Si tota descortesia és autenticitat, res més allunyat de Carner. Si la riariota és autenticitat, res més allunyat de mossèn Costa o de don Joan Alcover. Jo també estim més un ben tallat monument neoclàssic que un acaramullament de pedres o que un Rubén Darío com el que hi ha devers el Consolat de Mar, de Palma. Però, Carner no és neoclàssic, és ben actual, amb una gràcia, amb un «esperit» intransferibles. Llunyà dins la seva Brusel·les, és un personatge quasibé mític, i ho serà maldament ell sigui tan humà, tan acostat al lector i, en certa manera, tan col·loquial. Proper i diamantí com un estel, humà i seràfic, espectacle complex de home supercivilitzat.

PAISATGES

Són plurals els paisatges, en el món, i tots interessants: climes secs i climes humits, climes

primaverals o climes nòrdics, tots influeixen en el paisatge. Ara pens que Castella —deixem anar el subdesenrotlament— és un dels paisatges que més m'agraden. Conec els paisatges tropicals —les Antilles—; paisatges europeos, paisatges del nord d'Espanya —admirables—; però el paisatge de Castella seria el que més m'agradaria per viure-hi, si no fos que visc a Mallorca. El paisatge de Castella, pur i net; el cel de Velázquez no se us esborra jamai de la memòria, de l'enyorança. Si jo hagués de baratar de vivenda, voldria viure a Castella. ¿Què me'n direu d'aquell camí de Madrid a l'Escorial? I què, d'Àvila? I del paisatge imponderable, superior a tot, del Valle de los Caídos? És un paisatge per àguiles, per àguiles de l'esperit. Un paisatge metafísic, per meditar-hi.

I enllà, molt enllà, a l'acabament d'Espanya, els paisatges del Cantàbric; i, ençà, els Pirineus, la Cerdanya, el Rosselló.

DE GAULLE

De Gaulle sempre és actualitat, una actualitat, moltes voltes, enigmàtica, un punt d'interrogació. Deu esser una actualitat que fa fàstic als anglesos; una actualitat que molesta als alemanys, perquè no poden escapar-li; una actualitat que els russos miren amb menypreu i simpatia, alternativament. Però De Gaulle ha comès un gran pecat: oposar-se a la unió política europea. És cert que aquesta organització continental no pot fer-se depressa, però no està bé que un sol vot, el vot francès, pugui desbaratar el vot assenyat dels altres països del Mercat Comú. La unió europea era una esperança per tothom, especialment per la joventut. De Gaulle ho ha trepitjat tot sense mirament. És una de les causes que han contribuït a la demagògia actual. Una altra de les causes és que els vells —De Gaulle «et sic de caeteris»— no volen retirar-se. Els jubilats, cobrant i tot la jubilació, se cerquen un treball i barren el pas a la joventut. I trobam extrany que dins aquest brou hi congruïn les més insanes «contestacions»!

LA BIBLIA EN CATALA

Una Bíblia manual, de noble traducció catalana, en un sol volum, ha sortit fa poc de les premses. Ha estat editada pulcrament per la Fundació Bíblica Catalana que ens deixà Francesc Cambó. El Llibre dels Salmes, d'aquesta traducció ha estat considerat pels Bisbes de les diòcesis de parla catalana com a text oficial per a ús litúrgic.

Caldrà cercar una fórmula d'apostolat bíblic per resoldre la difusió popular i massiva d'aquesta traducció del Llibre per excel·lència.

S'ha fet un esforç considerable en ordre a la traducció directa sobre els textos originals lo que prova l'enriquiment científic assolit en aquest

país en el camp dels estudis exegetics. L'ample quadre de col·laboradors d'aquesta notable edició conforta i sorprèn al mateix temps. Tots els bibliastes catalans de les generacions joves s'hi troben representats. El llenguatge per altra part, és pla i senzill, malgrat la seva rigorosa perfecció literària.

Presenten aquesta edició els Bisbes de la província eclesiàstica de Tarragona amb els de les nostres Illes i el de Castelló:

Amb aquest llibre es promou un coneixement més ampli i una profundització substancial de la Paraula de Déu com a fonament del renovellament litúrgic i de la catequesi actual que es recolza en la Revelació escrita i en l'autèntica tradició doctrinal.

L'ATEISME CONTEMPORANI

L'ateu, sobre tot l'ateu modern, refusa la idea de Déu perquè creu que Déu atempta contra la llibertat de l'home i no permet la completa expansió d'aquest. Això és una negació de Déu en la mesura en què tal negació és considerada necessària per l'afirmació de l'home.

Però això és un concepte fals de Déu que no correspon a lo que se'ns ha revelat a les Sagrades Escripures. El Déu cristià no és un Déu-patró envers un home-esclau, com deia Hegel. De veritat el Déu que el cristianisme ens mostra no lleva res a l'home, sinó que li dona; no esfondra la llibertat humana, sinó que la respecta i l'exalta; no vol un home empobrit i miserable, sinó ric i gran; no està gelós de la felicitat humana, sinó que el vol infinitament feliç.

Ens advera el Concili Vaticà II: «El remei contra l'ateisme s'ha d'esperar tant de l'exposició convenient de la doctrina de l'Església com de tota la vida de l'Església i dels seus membres. Solament així la resposta de l'Església a l'objecció dels ateus contra les inconseqüències dels cristians en la seva vida que contradiu lo que professen, serà autènticament eficaç.»

L'ANTIGUITAT

Malgrat els vents hostils i les veus de mal averany que ballen, esburbats, d'un parell d'anys ençà, sobre l'estudi de les llengües clàssiques per excel·lència —el grec i el llatí—, agrada veure com la realitat cultural o bibliogràfica desment els esburbats. Se publiquen llibres, ben sovint, sobre el món clàssic, no solament pels entesos i erudits, sinó pel públic en general. El fet aquest mereix que el remarquem. Sols així la societat pot obrir

els ulls per veure de quins ingredients està feta i com resideix en ells, degudament organitzats, la seva unitat.

Sols els intel·lectes nodrits per l'esperit de Grècia i Roma assoleixen la seva plenitud. Hem vist contemporàniament com homes de govern o de ciència reconeguts universalment per superiors, tenen en el fons de la seva cultura jove-nívola, el saber dels antics. Adhuc en nacions tan poc afectades d'humanisme clàssic com és Nord-amèrica. I hem vist també com a llocs que havien arraconat els estudis clàssics, els han tornat imposar, convençuts de la seva necessitat. Els fruits de Grècia i Roma no són agres, sinó ben dolços.

LA LLAR

S'ha dit que a les nostres latituds les cases no estaven preparades per l'hivern sinó sols per l'estiu. Igualment es podria dir el contrari. Arrambau-vos a una foganya de possessió, o de qual-sevol casa de pagès. Vos hi trobareu bé. Sí, encara s'estila, amics de Ciutat, fer foc a la foganya gran, on tothom s'hi reuneix creant germanor. No enyoram gens les estufes de butano. Que faci neu a dins l'olivar o que el mestral bufi pels ametlerars del Pla, no importa: la cuina de pagès és una garantia eficaç de pau i benestar.

ENÇA DE L'EBRE

Jo no rebug cap cultura; som un admirador de l'art àrab, per exemple; de la poesia dels negres, i no parlem del castellà eufònic que es parla a les Amèriques. Però m'esdevé sempre, que en parlar de cultura, i del seu exponent viscut que és la civilització, me gir instintivament cap amunt: França, Itàlia, Alemanya; Europa, per dir-ho breument. I és així que el meu termometre per midar el grau que fa una cosa és l'uropeïsm. Que els mobles d'Indotxina —com aquesta caixa perfumada que tenc aquí— m'agraden? Sí, però pertany, en certa manera, al folklore. Que les arts sumptuàries dels moros m'agraden? Sí, però sols com a complement dels esquemes occidentals. Que l'hinduïsm m'atreu? Sí, però... Etc.

Situat aquí, jo vull lo català com a camí d'Europa i en tant que camí d'Europa.

Una cosa no trob a Europa, que en canvi trob a una altra banda: la porcel·lana de Xina; crec que sols en això i en les laques (autèntiques) ens superen els orientals i en el seu sentit poètic de l'existència. Però el fatalisme, l'immobilisme... Res, tornem a Europa!

M. C.

ALA CIUTAT DES LLIBRES

Jean-Paul Sartre:

TEATRE

Quaderns de Teatre, 21

Aymà, S. A. Ed. Barcolona, 1969

«Sartre és un home que opina i, en definitiva, és un home que adopta una actitud davant les dades que la realitat li facilita». «L'home és l'objecte central del pensament de Sartre». «L'home per a Sartre és un ésser lliure i, per tant, magníficament, terriblement responsable». Aquestes són algunes de les afirmacions crítiques que Xavier Fàbregas ha estampat en el pròleg d'aquest volum que conté mitja dotzena de les obres de teatre de Jean-Paul Sartre, meravellosament traduïdes per Manuel de Pedrolo. I en subratlla la «fidelitat a una actitud personal» i diu, encara, que «si hi ha hagut en aquest segle un intel·lectual amatent als batecs de l'actualitat, aquest ha estat ell». «Perque ha cregut —dirà més endavant— que valia la pena allò que podria guanyar s'ha arriscat en cada moment a perdre». I en referir-se als personatges del seu teatre, diu que «considerats en general, més que persones encarnen actituds, o, en tot cas, persones obligades a actuar», un actuar, però, que en l'univers de Sartre és definir-se.

Les sis obres acollides en aquest volum són: *Les mosques*, *A porta tancada*, *La p... respectuosa*, *Morts sense sepultura*, *Les mans brutes*, i *Les troianes*. Un volum de 340 pàgines, acuradament imprès bellament presentat com és costum en les publicacions de l'Ed. Aymà.

M. G.

Miquel Joseph i Mayol:

IBEROAMÈRICA CONTINENT DE L'ESPERANÇA?

Barcelona, 1969

Miquel Joseph i Mayol que amb motiu de l'ensulsiada del 36 s'evadià a França, gairebé per un miracle pogué també evadir-se de França quan, amb motiu de les victòries d'Hitler, se trobà de cop destinat a un camp de concentració. Amic de

bons amics —artistes i intel·lectuals que se trobaven en idèntics perills—, ell amb algú més pogué prendre rumb a les Amèriques, on ha viscut trenta anys alternats amb freqüents anades i tornades d'Espanya.

Fruit d'aquestes experiències és el llibre que comentam, amb capítols que descriuen ben al viu —Eldorado, els Andes, Xile, Bogotà— les terres per on ha passat, i altres que es refereixen als problemes allí plantejats, com la presència dels Estats Units, la política, els aborígens, les cultures, la labor dels jueus, etc. Un llibre escrit en prosa amena, interessant; unes memòries farcides de reflexions i pensament; tot plegat farà que el lector el llegeixi àvidament, amb fruïció, i s'aprofita del seu contingut ben substanciós.

Josep Maria de Capdevila, director que fou d'EL MATI, i acompanyant de Miquel Joseph i Mayol en diverses ocasions, prologa el llibre amb uns fulls precisos, orientadors, que ens acaben de situar davant el tema d'aquest volum.

M. G.

Cristòfor Veny:

LAS CUEVAS SEPULCRALES DEL BRONCE ANTIGUO DE MALLORCA

Biblioteca Prehistórica Hispánica, XI

Consejo Superior de Investigaciones Científicas.

Madrid, 1968

El títol d'aquesta obra respon a un estudi —seriós, diligent—, sobre el pretèrit més llunyà de la nostra Illa: aquell que podríem situar als 4.000 anys enrera, amb les primeres poblacions de què tenim notícia a Mallorca, quan unes pobres gentes cercant aventures arribaren a les nostres platges i hi establiren el seu fogar permanent. D'aquestes gentes, d'aquests primers mallorquins no ens en queden altres monuments ni altres petges sinó les tombes d'enterra-

ment, treballades en coves naturals o artificials, centrant, en aquest aspecte religiós el seu culte als morts amb un fervor puixant i sorprenent.

Aquestes coves sepulcrales, que abunden arreu, pel pla i la serra, són avui objecte del més consciencios estudi per part dels arqueòlegs, que així van reconstruint un passat del qual a penes si en teníem altra notícia. Mèrit és de l'autor d'aquest llibre l'haver-se doctorat en aquestes disciplines del saber històric, sistematitzant els seus estudis i ordenant la seva formació cultural no com un autodidacta, sinó amb tots els graus i honors que la Universitat pot conferir. No ens trobam, doncs, davant el cas d'un intrús o d'un aficionat que elabora a les palpentes la seva tesi.

D'acord amb aquests principis, el P. Veny —que ja publicà en 1964 el seu *Corpus de las inscripciones baleáricas hasta la dominación árabe*—, ha publicat ara *Las cuevas sepulcrales del Bronce antiguo de Mallorca*, on realitza un estudi, el més exhaustiu possible, de totes i cada una de les coves fina ara conegudes de l'Illa. Un centenar, no gens menys, d'aquestes coves passen per davant la nostra atenció, degudament localitzades i inventariades, amb les corresponents relacions del parament d'objectes i materials trobats en elles, com és ara utensilis de ceràmica, objectes de bronzo i ferro, punxons, etc.

El llibre es clou amb un apèndix de 65 làmines sobre paper couché, amb fotografies de les coves més interessants: Son Caulelles, S'Epirut, Son Sunyer, Mandívia de Dalt, Ca Sa Vidriera, So N'Hereu, Son Granada, Cugulutx, d'En Jaqueta, Cunillera de S'Aguila, Son Mulet, Son Toni Amer, Sa Tanca de N'Alou, Son Fadrinet, Na Fonda de Sa Vall, Cala Sa Nau, Sa Mola d'En Blai, Sa Mola d'En Bordoi, Cova de S'Homonet, Bellver ric, Son Mesquida, etc. Hi ha també fotografies abundants sobre atuells, punxons, fletxes, ceràmiques diverses, punyals i altres indústries de bronzo, plom, pedra i os, que donen un excepcional valor al llibre, altrament editat amb prestància i gran volum.

A un home de la talla científica del P. Veny no li calen afalacs ni li escaurien alabances fora de lloc. Diguem, senzillament, que parlar d'aquesta obra és referir-nos a un esdeveniment dels més sòlids de la nostra cultura.

M. G.

Miquel Julià Prohens:**CANÇONS TRADICIONALS DE MALLORCA****Amb acords de guitarra.****Col·lecció Esplai, 27****Hogar del Libro. Barcelona**

Miquel Julià i Prohens, que ha duit a terme la selecció d'aquests cants, presenta aquest aplec dient que «omplirà sens dubte un buit i complaurà un desig sovint expressat per molts educadors mallorquins, que han comprès que el cant té l'objectiu, endemés de totes les seves influències educatives, de fer viure un estil comunitari que ha d'arrelar en les mateixes entranyes del país». «Aquest re-

cull de divulgació —segueix dient— té el mèrit de posar a l'abast de tothom uns granets del tresor riquíssim, cada dia més desconegut, de la nostra cançó popular».

En un volumet de més de 130 pàgines hi són aplegades les lletres i la música de 66 cançons agrupades en **Cançons de treballs, Romançer, Cançons de revetla, Religioses, Humorístiques, Vàries, Infantívoles i Cançons erudites**.

En les Cançons de treball hi aplega les d'espadar, de batre, de sa neu, d'es moliner, d'es munyir, de s'exsecaïador, de collir figues, de pastar, de veremada, del carboner, d'es collidors d'olives, d'es tafoner, i de ses porgueres. En el **Romançer**: La ciutat de Nàpols, Ses transformacions, Cançó de la flor romaniol, Cançó de la novia impacient, Cançó de festeig, El rei mariner, Na cativa, L'hereu Riera, Un pobre pagès, El comte de Raixa, Na Catalineta, El caçador, i La porquerola. En **Cançons de Revetla**: Copeo de muntanya, L'oferta, Parado de Valldemossa, Copeo d'es pla, Jota de sa potada, Mateixa bunyolina, Mateixa d'es figueral, Sa ximbonba, Ball de ses xapetes,

i Bolero mallorquí. En **Religioses**: Cançó de Sant Antoni, Sor Tomaseta, Cançó de ses panades, i Cançó de ses sales. En **Humorístiques**: Sa mort d'en Cabrinettis, Dominé!, Quin maridet!, Una dona llarga i prima, Cançó de sa pipa, i En Pep Gonella té. En **Vàries**: Tonada de Sant Antoni, Cançó d'amor i mort, i Cançó d'amor en dues variants. En **Infantívoles**: Ara ve es mes de maig, Els esclops de Déu, Santa Catalina, Ses ninetes, Cargol treu banya. D'on veniu?, El mestre, Cançons de saltar a corda, i Sant Joan Pelós. En **Cançons erudites**: La Balanguera, S'estrella de s'auba, i Pàtria.

Perquè el llibret pugui esser encara més fàcil de manejar, a més d'un índex numèric, en du un altre per ordre alfabètic.

Creim d'un interès excepcional aquesta publicació del nostre amic Miquel Julià i Prohens, bon amant de la nostra terra, competent estudiador dels nostres fenòmens culturals, diligent musicògraf i escriptor que ha honorat en diverses ocasions les pàgines de la nostra revista.

M. G.

la gramàtica catalana a l'abast de tothom GUIATGE

d'Artur Martorell**il·lustrada per Cesc****exposició clara****facilment comprensible****alt nivell tècnic**

HOGAR DEL LIBRO, S.A.
Vergara, 3 Barcelona

rosa dels VENTS

DE MALLORCA

NOTICIARI CULTURAL

• **Las cuevas sepulcrales del Bronce antiguo de Mallorca** és la tesi doctoral presentada pel P. Cristòfor Veny a la Universitat de Madrid amb la qual obtingué el corresponent grau del doctorat per la dita Universitat. Ara, amb motiu de la seva publicació, el P. Gabriel Llompart n'ha parlat al DIARIO DE MALLORCA, dient que «prestigia la Institució que la presenta i acull, l'Institut Espanyol de Prehistòria que dirigeix el professor Martín Almagro i Basch; prestigia l'autor que l'ha realitzat, mitjançant un treball ímprobe i un mètode rigorós, i, en fi, prestigia, també, la regió que la polaritza, Mallorca, perquè atreu i centra l'opinió que s'interessa per ella».

• Miquel Pons i Bonet ha publicat el seu llibre **Cèdules personals**, recull de narracions llorejades amb el Premi de la Ciutat de Manacor. Du una portada de Nicolau Llaneras i l'ha prologat En Francesc Riera.

• Ha mort a Santa Cruz de Tenerife el nostre amic Manuel Pujol, artista que honorava la pintura de Mallorca, i que havia conseguit darrerament atreure l'atenció del públic i de la crítica per la seva obra modèlica i perfecta.

D'EIVISSA

ALGUNES ESTADÍSTIQUES D'UN ANY A EIVISSA

La crònica mensual, aquesta vegada, inclourà uns números, que caldrà procurar que no resultin massa abundants ni gaire confusos. Seran el resum d'algunes estadístiques sobre uns pocs aspectes concrets de la vida de l'illa durant l'any 1968. Amb tot, creim que aquests aspectes limitats són significatius, dins de l'activitat general d'Eivissa, alhora que expressius de les orientacions de la seva economia. Val a dir que s'haurien de completar amb les xifres que indiquen altres dedicacions —agricultura, pesca, construcció, etc.— i amb les referents al moviment de població. Potser més endavant donarem alguna estadística més, a fi de completar la informació sobre la vida eivissenca de l'any passat; en aquesta crònica, però, sols ens referirem al turisme, que ja és sabut que avui és la principal riquesa de l'illa, i al moviment marítim i aeri. Unes dades sobre l'any 1967 ens serviran per a veure els augments registrats. Parlarem només d'Eivissa, deixant de banda les xifres de Formentera, illa tan relacionada amb la més gran de les Pitiüses.

El transport de passatgers per via marítima és superat de molt, a Eivissa, pel transport aeri. En el predomini d'aquest mitjà de transport no sols influeix, és clar, la desesperant deficiència dels serveis marítics, problema ja resolt en altres llocs i que ací no acaba de solucionar-se de l'única manera possible: amb vaixells nous i ràpids a totes les línies, no sols a la que ens uneix amb Mallorca. Començant, doncs, pel mitjà més important, direm que a l'aeroport d'Eivissa, el 1968, el nombre d'acions entrats i sortits fou de 7.735, mentre que l'any anterior fou només de 6.497. La diferència a favor de l'any passat és més gran, inclús a proporció, quant al nombre de passatgers entrats i sortits: 447.617 el 1968 i 338.766 el 1967. Aquestes xifres posen l'aeroport d'Eivissa al setè lloc entre els

De Mallorca...

● El nostre amic i poeta Miquel Dolç, catedràtic actualment a la Universitat Autònoma de Madrid, ha passat per Mallorca i donà una conferència a la Fundació Dragán sobre el tema **Ocàs de la cultura medieval a Europa**.

● **Na Margalida de Costitx** és el títol d'una obra teatral del jove poeta i escriptor Mossèn Pere Orpí. Va ser estrenada el diumenge dia 2 de març al saló de Sant Francesc.

● **Las Piràmides de la població de las Islas Baleares** és un estudi que ens acaba de publicar el Dr. Bartomeu Barceló, sobre l'evolució demogràfica de les nostres Illes durant els dos primers terços del nostre segle.

● La Comissió Diocesana de Litúrgia ha publicat per a ús de les nostres parròquies un manual de **Celebracions de Quaresma i Setmana Santa** amb textos en mallorquí i castellà.

També la mateixa Comissió s'ha encarregat de reeditar el text oficial mallorquí dels nous prefacs i pregàries eucarístiques que darreament han estat aprovades «ad experimentum».

● S'han fet públiques les bases del Premis de la Ciutat de Palma a celebrar per la festa de Sant Sebastià de l'any que ve.

● Igualment la Ciutat de Manacor ha convocat els seus Premis Literaris de **Poesia i Novella curta o conjunt de narracions**, a celebrar per la vinent festa de Sant Jaume. Les obres hi poden ésser presentades indistintament en mallorquí i castellà.

● A Muro s'és organitzat un Certamen de Teatre Popular amb participació dels següents grups: **Art i juvenesa** de Capdepera, amb **Una història qualsevol** de Josep L. Tapias i Santiago Vendrell; **Agrupació Artística d'Inca**, amb **Sa Marquesa de Sa Mamerra**; **Agrupació de Santa Maria del Camí**, amb **En Llorenç mal casadís**

D'Eivissa...

espanyols. A més dels aeroports de Palma, Madrid i Barcelona, només superen el d'Eivissa els de Las Palmas, Màlaga i Tenerife. El nostre aeroport és també el setè pel que fa al tràfic internacional de passatgers.

El nombre de passatgers desembarcats i embarcats al port d'Eivissa és més modest: 122.273 durant l'any 1968, al costat de 107.833 l'any anterior. No s'inclouen ací els serveis amb Formentera, que farien elevar bastant les xifres. De moment no tenim dades dels altres ports espanyols per a comparar-les amb les d'Eivissa, cosa que ens donaria una indicació de la importància d'aquestes últimes. Es pot assegurar, però, que el port d'Eivissa ocupa, en aquest aspecte, una situació de primer rengle.

Quant a les mercaderies, el tràfic dels ports de l'illa —ara cal afegir al de la capital el de Sant Antoni i el carregador de la Canal, a les Salines— ha estat, el 1968, de 246.439 tones, sumant les exportades i les importades. Hi va inclosa la sal, que és la partida més considerable de l'exportació. El 1967 el tràfic de mercaderies arribà a les 241.195 tones; fou, doncs, un poc inferior. Com és natural, aquest moviment de mercaderies, tot i que és relativament important, col·loca l'illa, en relació als altres ports espanyols, en una posició bastant més baixa que la que ocupa pel nombre de passatgers.

I passem al turisme, que presenta també un notable progrés, si comparam les xifres del 1967 i les del 1968. El nombre de turistes fou, el primer dels anys esmentats, de 139.989; el 1968 es calcula (no disposam encara de les estadístiques oficials, que no diferiran gaire de la xifra que donam) en més de 160.000. Ara bé, els entesos diuen que és més interessant el nombre d'estades, que indica molt més clarament el veritable nivell turístic. En aquest sentit, Eivissa és una terra ben afavorida. Les xifres són: 1.656.059 estades l'any 1967, i ben prop de 1.850.000 estades (hom no disposa tampoc de les estadístiques oficials) el 1968.

Enguany augmentarà molt considerablement el nombre d'establiments turístics, cambres i llits a Eivissa. Avui sols podem donar les dades corresponents a l'any passat. En la *Guia de Hoteles España 69* s'inclouen les d'Eivissa i Formentera com si aquestes illes formassin una província separada

De Mallorca...

i **Na Sussaina d'es fil** d'autor anònim; **Agrupació de la Joventut Seràfica** de Palma, amb **Ses monges blaves** de Joan Mas; **Agrupació del Club L'Altura** de Lloseta, amb **El millor dependent del món**; **Agrupació Castellitx** d'Algaida amb **Els condemnats** de Baltasar Porcel; **Nova agrupació teatral Nostra Terra**, amb **Representació de la mort** d'autor anònim. I l'actuació fora de concurs de **L'Agrupació artística de Muro** amb l'obra **Ric i ple, però...** (Covardies), original de Manuel Linares Rivas, traduïda per Francesc Picó i Aguiló.

El Jurat estava compost per Alexandre Ballester, Felicià Bonnin, Antoni Campaner, Gabriel J. Florit, Jaume Maimó, Margalida Moncadas, Antoni Mus, Rafael Ramis, Jaume Riera, Sebastià Roca, Joan Segura Miró, Gabriel Server, Francisca Tauler, Antoni M. Thomàs i Joan Massanet Moragues com a president. De secretaris, Francesc Picó i Pere Rechach.

- Muro compta amb una periòdic d'informació local, ALGEBELI. Joan Julià Reinés ha estat darre-rament designat director, càrrec que ha tingut l'atenció de comunicar-nos. Els redactors de LLUC corresponem a la seva salutació.

- Gabriel Fuster i Mayans, director de la nostra revista, ha donat una interessant conferència el passat dia 12 de març a l'Associació de mestresses de casa. El seu tema: **Palma, la ciutat on vivim**. Amb la seva paraula fàcil passà revista a les distintes etapes històriques que han vingut configurant la nostra realitat social; la topografia d'una ciutat prehistòrica, la presència romana que hi dibuixà els primers encontorns, la Medina Mayurka de l'ocupació musulmana amb els seus actuals vestigis, l'etapa cristiana d'abans de l'Edat Moderna, les fortificacions començades durant el regnat de Felip II, fins arribar a les actuals reformes, no sense fer re-

D'Eivissa...

de la de Balears. Es curiós —i ensems significatiu de la importància turística de l'arxipèlag— que aquesta separació només es faci en la nostra província. Però ara deixarem també les xifres de Formentera. El 1968 hi havia a Eivissa 204 establiments turístics, dels quals 70 eren hotels de les categories 1.ª A a 3.ª. Les habitacions eren 8.201 (6.838 en hotels de les esmentades categories) i els llits, 15.259 (11.191 en hotels). Sumant a aquestes xifres les de Formentera, resulta que les Pitiüses són, en aquest aspecte turístic, la vuitena «província» espanyola. No cal dir que les Balears (tornat el nom a la seva més vella i reduïda significació) són la primera. Ara que cadascú es faci les seves reflexions sobre allò que diuen i suposen aquestes dades.

M. VILLANGOMEZ LLOBET

ferència als desbarats urbanístics que hem anat patint, i als projectes en curs de realització. Finalment es referí a l'important paper socio-econòmic que en aquesta nostra ciutat podria dur a terme una ben activa Associació de mestresses de casa.

- Quan surti aquest número probablement ja haurà tingut lloc el II Certamen de Poesia a honor de la Mare de Déu de la Pau, a Castellitx. Hi són oferts dos premis als millors treballs poètics a la Verge de Castellitx: Rosa d'or de la Pau, i Rosa d'argent de la Pau. També una segona Rosa d'argent per a autors locals. La vila d'Algaida, terme municipal on radica Castellitx, és un poble que sent profundament les seves ancestrals essències, que viu les seves tradicions i costums, i on el delit de la glosa popular té nombrosos adeptes i cultivadors. Mantenir aquest foc sagrat de la pàtria és

l'ideal que persegueixen els organitzadors d'aquest certamen.

- En el Cercle Mallorquí, de Palma, ha donat el dia 14 de març una ben documentada conferència don Josep Romeu, sobre **El teatre religiós medieval de Mallorca**.

- La revista CORT ve publicant de fa uns mesos unes separades de quatre pàgines sota el títol **Dos tresors dels avis, Bolletí informatiu per formar-ne un Arxiu folklòric i bibliogràfic de les Balears**. La redacció és a cura d'Andreu Ferrer Ginard i del seu nét Andreu Ferrer Artigues. La temàtica, gairebé exclusiva de la dita publicació, és de caire folklòric, i està totalment redactada en la nostra llengua. La seva vertent és doble: de servei a la nostra cultura verbacl i al mateix temps redactada en un to popular que podria trobar adeptes nombrosíssims. Auguram molt d'èxit a aquesta nova empresa.

SOBRE TEATRE

Durant bastants d'anys la coneguda afició teatral d'aquesta ciutat oscil·la a nivells baixíssims. En fou testimoni la transformació d'unes quantes sales de teatre en cinemes. La televisió, mesures d'ordre administratiu, l'ambient en general, no sols condicionaren un teatre «normal», sinó també foren la causa de que la gent es despreocupàs d'aquesta vessant de la cultura. Fins el cor dels entesos, posant el crit al cel, parlà de la decadència definitiva del teatre. Els temps han canviat, o si ho voleu, la sinya segueix donant voltes. En un any s'han inaugurat dues sales teatrals i els grups d'aficionats es multipliquen. Existeix una demanda, un públic, un consum. Normalment funcionen sis sales d'estrena, on són representades obres clàssiques i modernes. No cal dir, dins un altre ordre de coses, que l'espectacle teatral és dels més cars —tal volta només el superin els espectacles mig eròtics-pornogràfics. Aquest és un problema vell i que sembla mal de resoldre: els llibres són cars, els discos són inassequibles per a la majoria d'aficionats a la bona música, les sales d'art i assaig són les que tenen les tarifes més altes. Els preus d'aquests exponents culturals crec que són prou significatius per entendre quines són les

úniques classes que poden «consumir» cultura. Si la saben digerir o no és un altre problema.

Aquí es fa teatre en castellà i en català, en harmoniosa convivència. Les obres en castellà són més nombroses, i per ara més suggestives tant per l'espectador snob, com per al vertader aficionat. Tenint en compte sols les sales comercialitzades, els títols i autors més interessants enguany s'han donat en castellà, no en català. Buero Vallejo, Weis, Genet, Frisch, juntament amb obres clàssiques són autors que s'han pogut veure i disfrutar. En català, sols una obra notable dins la general mediocritat: **Vent de garbí i una mica de por** de Maria Aurèlia Capmany.

L'home de teatre més important avui a Barcelona és N'Alfons Marsillach, bon actor i millor director. L'obra de Weis **Marat-Sade** no sols ha constituït un èxit de públic, de crítica i de guanys econòmics, sinó que s'ha dit i repetit que després d'aquesta posada en escena el teatre en aquest país haurà de reconsiderar una sèrie de dogmes. En Marsillach fa teatre en castellà i no sé si té cap interès en fer-ne de català. L'únic que podria fer-li front, artísticament i tècnicament, és En Ricard Salvat, que també és un intel·lectual del teatre. En Ri-

card Salvat enguany ha estat absent dels escenaris.

¿Un teatre català per aquest públic àvid de novetats i «espectacles forts»? Espriu, Pedroló, Oliver, Porcel, Capmany, Soler, Bonet, i tants d'altres tenen obres tan dignes com les que ens arriben de fora. Jo crec que el problema lingüístic cega a alguns puritans que no volen reconèixer un fet per a mi fonamental: el públic, des de fa molts d'anys, s'ha avesat a assistir als espectacles realitzats, en castellà. Televisió, cinema, premsa, tots els mitjans de difusió informativa i artística són en castellà. Després de tants d'anys, no cerquem fidelitats dins l'anònim aficionat, no siguem idealistes. Existeix una espècie de complex de inferioritat que impossibilita el desplegament d'un teatre català normal i majoritari.

Fa pocs dies que els homes de teatre catalans feren el seu homenatge a Pompeu Fabra. Es posà en escena l'obra d'En B. Saw **Pigmalió**, amb una adaptació extraordinària de l'escriptor Pere Quart. Un prestigiós periodista de Barcelona, Julio Manegat, comentant l'obra, deia: «En estas sesiones únicas se congregan, más que los buenos aficionados al teatro, buenos aficionados a Cataluña y a sus cosas. Algo muy noble, en efecto,

De Barcelona...

pero que no levantarà jamás un teatro en catalán».

Fa uns mesos En Xavier Fàbregues, a la seva secció de la revista SERRA D'OR, es queixava de l'actual plantejament de l'activitat teatral catalana. Es demanava, entre altres coses, per què les obres que han obtingut el premi «Josep M.ª Sagarra» no han estat representades.

Manca una visió global de les necessitats teatrals actuals. La gent hagués assistit exactament igual a **Marat-Sade** si hagués estat representada en català. Dins l'actual context sociològic i cultural crec que s'han de tenir en compte aquestes coses, no sigui que després ens trobem sense audiència. El teatre en català ha de sofrir les contradiccions de la iniciativa privada i al mancar-li institucions públiques és lògic que la seva vida sigui notablement precària. L'Institut de Teatre, no ha resolt cap problema i subsisteix, entre lènguid i trist; el «Teatro Nacional Calderón de la Barca» ha estat mal rebut per segons quins autors; el Cicle de Teatre Llatí és un fet esporàdic dins l'any teatral. Els grups d'aficionats han de lluitar contra unes forces absolutament superiors. «L'Escola Dramàtica Adrià Gual» pel sol fet d'existir ja mereix tots els elogis. Una ciutat de tres milions d'habitants i capital natural d'una comunitat cultural, necessita enfocar d'una vegada l'organització que junyi a un sol carro tots els esforços individuals. Tenc por que confiïem massa en un futur i tal volta fóra prudent començar a considerar que el futur s'esgota cada dia.

Hesperus

LES ILLES, ARA

La Universitat que hauríem de voler

Dic bé, la Universitat que hauríem de voler. Perquè me sembla clar que no la volem, de bon de ver, amb voluntat efectiva. Si la volguéssim, la tendríem. Jo ja m'entenc.

No ens podem fer il·lusions. La cosa està molt verda. L'opinió pública no està realment mobilitzada. I si no ens mobilitzam nosaltres mateixos, com farem moure Madrid?

El problema és molt de fons, ve de molt enfora. Potser caldria dir que difícilment es pot comoure una opinió pública inexistent. Si no tenim opinió pública, com posar-la «en marxa»?

La manca de consciència de la nostra novíssima burgesia és una de les característiques de la nostra societat. Aquí no hi ha hagut una Revolució Francesa. I no vaig de verbes. Si la nostra burgesia no pren els papers, és difícil concebre com es pugui vitalitzar la nostra cultura, ara com ara.

He dit vitalitzar, no mantenir. Mantenir-la —de quina manera— ja ho feim una guarda de lletraferits i una part —però sols una part— del jovent. Tanmateix, no n'estam gaire contents de la nostra feina. Es massa limitada. Voldríem més.

Sense intel·ligència no hi ha supervivència, com va donar a entendre Jaspers. El dia que la nostra burgesia se n'adoni, podrem començar a fer qualque cosa. Per descomptat, estam enfora d'aquest dia.

Una cultura no és mai una frivolitat. Això no ho veuen gens clar. N'hi ha molts que estan ben convençuts de que la nostra ho és, una frivolitat!

He dit que sense intel·ligència no hi ha supervivència. A nivell col·lectiu, és clar, també es planteja la qüestió. I la intel·ligència, la cultura, s'ha de conrar. No per dilettantisme, per necessitat.

Com a poble, necessitam fer gimnàsia a una Universitat ben nostra i ben universal —ben europea— a la vegada.

Sense una presa de consciència, no farem res.

DESCALC

MÓN DEL DISC • LA CANÇÓ

NOVETATS

MADDORX/1.
Eddie Lee Mattisson.
Edigsa CM 224 LS.

Soulfinger, Big Bird, All is Gone, Can't Turn You Loose, Grey Frog, In the Heat of the Night, Day Tripper, I Was Made To Love Her. Aquest LP de «soul», no és cançó catalana, ni molt menys. Però està gravat a una popular sala (Maddox) de la Platja d'Aro i la publicació l'ha feta editora eminentment catalana. No és res extraordinari, però està bé. Jaume Picas fa una presentació que convé llegir. (8).

CANTEM NADAL 2.
Cor Madrigal.
Edigsa C. 199.

Cançons de Nadal populars. Ben interpretades pel Cor Madrigal. Novetat interessant per a les passades festes. (8).

NADAL AMB L'ESQUITX.
Edigsa CI 19.

Fum, Fum, Fum, El noi de la mare, El pobre alegre, Veniu la mainada, O arbre sant, Brillant al cel i Cànon de l'estrella. Interpreta la coral L'Esquitx, secció infantil de la Sant Jordi. (8).

JACINTA (V).
Edigsa CM 202.

Santa nit, L'arbre sant, Nadal blanc i Per damunt la neu. Quatre cançons nadalenques interpretades per Jacinta. Ella domina molt bé el camp de la cançó i aconseguix fer reviure aquestes cançons ja populars. (8).

L'ORFEO DE SANTA LLUCIA
CANTA EL NADAL.
Edigsa CM 219 LS.

Un total de 13 obres de Nicolau, Pérez-Moya, J. Just, P. Vallribera, R. Lamote i Pérez-Simó. Els discos de Nadal solen durar molt poc. Vull dir que només interessen a finals de desembre. Salvant unes poques excepcions, és clar. Aquest no és dolent, però tampoc no és res de l'altre món. (7).

JOAN MANUEL SERRAT
(MUSICA SOLA).
Edigsa CM 187 LS.

Ara que tinc vint anys, Cançó de matinada, La mort de l'avi, Els vells amants, Camí avall, El drapaire, Una guitarra, Els titelles, La tieta i Me'n vaig a peu, amb arranjaments musicals i direcció de J. Hamerstehl. Les populars cançons de Serrat es presenten despullades de les seves paraules. Queda un àlbum de qualitat ben considerable. (8).

ALBUM SUBIRACHS.
Concèntric 5709 SUL. S.

El berenar a les roques, Deu-me una santa, Carnaval, Llegendes, L'alliberat, La meva amiga com un vaixell blanc, Si jo fos el pescador, No em parlev de somnis, He après a no queixar-me, El rellotge, La sirena, Som una nosa i

La casa del treball, músiques de Rafael Subirachs sobre lletres de Salvat-Papasseit, Carner, Martí Pol, Magda Bosch i Rafael Subirachs. Disc molt interessant. La primera cara crec que és la més arrodonida del conjunt. Un disc que s'hauria d'escoltar. (9).

JOAN MANUEL SERRAT.
Edigsa CM 220 SG.

Per Sant Joan (J. M. Serrat - Pardo - A. Morales) i **Marta** (J. M. Serrat). La primera és del Festival Internacional de Barcelona. Dues peces diferents que han arribat a la meta de la popularitat. No és de lo millor del cantant. (7).

DOLORS LAFFITTE.
Concèntric 45.708-A.

A cara o creu (J. M. Andreu - Ll. Borrell) i **El vells** (J. Brel - adap. J. M. Espinàs) omplen aquest segon disc de Dolores. **A cara o creu** quedà en segon lloc al Festival de Barcelona. Ella fa unes bones versions de les dues. Lafitte va seguint un bon camí. (8).

LLUIS LLACH.
Concèntric 45.707-A.

A cara o creu i Cal que neixin flors a cada instant, aquesta segona és del propi cantant. Dues cançons bones. Ben fetes i ben interpretades. **Cal que neixin flors a cada instant,** a primera vista monòtona, va agradant més a mesura que s'escolta. (8).

LLEO SEGARRA.
Concèntric 45.709-A.

Es temps de cantar (del Festival de Barcelona) i **No oblidaré,** totes dues de J. M. Espinàs i F.

Burrull. Lleó Segarra ha tornat al món de la cançó. Aquestes cançons a pesar de la seva correcció, crec que no arribaran massa lluny. (7).

MARIA DEL CARME
BUSTAMANTE

CANÇONS TRADICIONALS.
Edigsa CM 208 LS.

El bon caçador, El rossinyol, El mestre, Non-neta (La Mare de Déu), **La pastora, El testament d'Amèlia, La pastoreta, Sant Josep i la Mare de Déu, La presó de Lleida, El poll i la puça, El cant dels ocells, La filadora, Cançó del lladre i El mariner.** Harmonitzacions de Manuel Oltra. Direcció musical Salvador Gratacòs. (9).

NIT DE JAZZ AL JAMBOREE.
Edigsa CM 221 LS.

Asterics, Stella By Starlight, On Green Dolphin Street, Kelly Blues, Theme For Ernie i C.T.A. Conjunt format per Ricard Roda (saxo alt i flauta), Ricard Miralles (piano), Enric Ponsa (baix) i Joan-Josep Tudurí (bateria). Presentació de Daniel Carbonell. (8).

BRUNO LOMAS.
Discophon S-5036.

Per Sant Joan (Juan & Junior - Joan Manuel Serrat) i **Serà així** (Antoni Mus - Parera Fons), del Festival Internacional de la Cançó de Barcelona. (8).

EL METGE A GARROTADES.
Edigsa CI 27 L.

El metge a garrotades de Molière, adaptació i direcció de Francesc Nello, interpretada per l'òliba del G.T.I. **El metge a garrotades** és una d'aquestes comèdies alegres i Molière s'hi mofa, com en algunes altres, dels metges de la seva època perquè eren ignorants, orgullosos, enredaires i totxos. Recentment ha estat interpretada en català, moltes vegades, per **L'òliba** —la secció de teatre per a nois i noies del G.T.I. del C.I.C.F.— al Romea, de Barcelona, dins el cicle organitzat per

Cavall Fort, i en altres poblacions. Si ja l'heu vista, la retrobareu en aquest disc, diu la presentació de la bossa del disc. (9).

OVIDI MONTLLOR.
Discophon Inici 27547.

La fera ferotge, Llicó de sumes i verbs, Cançó de les balances (de J. M. Carandell) i **Cançó de llaurador**, lletres i música del cantant. (9).

MIQUEL CORS.
D.D.C. S-801.

Espiritual blanc (J. M. Andreu - R. Miralles) i **Però mira l'home** (J. M. Andreu - Ll. Borrell). (8).

JAUME ARNELLA.
A 4 Vents 11-S.

Es ara, amic i Sé que vénen pels camins, de Soler Amigó i Jaume Arnella. Cançons molt fàcils de cantar en grup. (8).

LLOEM DEU.
A 4 Vents 10.

Sou el nostre Déu, Lloem el Senyor, Som aquí, Senyor, Lloem Déu dalt del cel i Déu, el nostre refugi, cançons religioses d'avui. Negro spirituals i altres temes fets aquí. Jaume Arnella fa d'animador. (8).

MARIA PILAR.
Edigsa CM 225 sg.

Serà així (A Mus - A. Parera) del Festival Internacional de la Cançó de Barcelona i **Tu no saps prou...** (Maria Pilar). (7).

ISIDOR.
Edigsa CM 228.

Eivissa, Per dins, A mi no m'hi va ni m'hi ve, i Una mà buida, paraules i música Isidor Marí. (8).

ROBINSON CRUSOE.
Edigsa CI 30.

Robinson Crusoe de Daniel Defoe amb la veu d'Albert Vidal. Resumit. Adaptació, direcció i comentaris de Jaume Picas. (6).

FRANCESC PI DE LA SERRA.
CM 229.

El burgés (sobre un poema de Pere Quart), **Romança en mi, El colom de la pau i On són els prats**, lletra i música del propi cantant. Cançons del LP publicat anteriorment. (9).

XERARDO MOSCOSO.
Edigsa/Xistral 4.

Requiem II (X. Moscoso - X. Freire), **O umbral** (X. Moscoso - X. Les), **Deuda comprida** (X. Moscoso - X. Freire) i **Primaveira no ar** (A. Conde - X. Moscoso). Del grup **Voces ceibes** de la cançó gallega. (8).

CANTATA DE NADAL.
Edigsa CM 223 LS.

Cantata de Nadal de Carl Orff i Gunil Keetman i **Danses Barroques** de Leopold Mozart i Josep Haydn. Interpretacions de l'Esquitx i grup instrumental de la Coral Sant Jordi (traducció i adaptació: Maria Martorell) (di-

recció Maria Dolors Bonal) i M. Dolors Bonal, Enriqueta Anglada, Jordi Roca (flautes dolces) i Ferran Orteu (guitarra), respectivament. Presentació d'Oriol Martorell. (8).

GLORIA.
Edigsa CM 227 sg.

Jo crec en tu (Cançó guanyadora del Primer Festival de la Cançó Internacional de Barcelona) i **Per Sant Joan** (J. M. Serrat - J. Pardo - A. Morales). Arranjaments J. Ll. Moraleda. (6).

POESIA DE PERE QUART.
Edigsa CL 21.

Poemes de **Les decapitacions**, **Bestiari**, **Saló de tardor**, **Terra de naufragis**, **Vacances pagades** i de **Dotze aiguafortes de Granyer**, llegits pel propi escriptor. Presentació de Jordi Sarsanedas.

MISTERI DE SANT PERE URSEOL
O DE SANT MIQUEL DE CUIXA.
Edigsa CL 16 L.

Disc que recull, originàriament gravat amb un magnetòfon domèstic, aquesta obra en la veu del propi escriptor. Manca de qualitat tècnica. Molt interessant per part de l'obra en si i com a document en la veu del poeta.

FESTIVAL FOLK.
A 4 Vents 14 L.

Les pometes, **El tren d'Olot**, **Els macarrons**, **Duniaí**, **A los árboles altos**, **Roseta d'olivella**, **Mi Y'Malel**, **Ale duli**, **La vall del riu vermell**, **Duerme negrito**, **El pan** i **Les rondes de vi**. Animadors i selecció: Grup de Folk de Barcelona. Direcció musical: Jaume Arnella. Disseny: Pau Riba. (9).

Aquestes són les últimes novetats. La quantitat de gravacions, el retràs i l'espai fan que, per aquesta vegada, no quedi més remei que resumir-ho molt. Al final de la ressenya de cada disc hi ha una puntuació que procura de ser una mica d'orientació sobre la qualitat del volum.

J. M.

P osa-hi el dit

Un diari mallorquí es referia a la publicació d'una obra benemèrita per la nostra cultura. I deia: «Se trata de una obra auténticamente universitaria, elaborada por un equipo de Catedráticos y Profesores [...] En el equipo figura el flamante Doctor [...] Como es lógico suponer, nuestro competente paisano [...]». Etc.

Som una mica maliciosos i ens preguntam: ¿a quant pugen aquests graus universitaris que endemés ostenten la categoria de «flamants»?

Com cada any, el mes de febrer ens du l'esclat dels ametlers en flor. Bons poetes de Mallorca els cantaren admirablement i delicadament. Altres, però, graponejaren en el tema amb uns recursos ben pobres i amb una ben mediocre inspiració. Llorenç Villalonga en la seva «Mort de dama» els ridiculitzà i els clavà el pic de la seva ironia. Aina Cohen, la pobra, en pagà les conseqüències.

Cal anar ben alerta en fer de les coses massa belles un element cursi. Aina Cohen morí, però es ressusciten velles maneres i s'instauren festes «del almendro en flor». ¿No s'extremiran els ossos d'Aina Cohen, que dormen en pau dins el seu fossaret entre ametlers i pins?

BANCA MARCH

Capital desembossat Ptes. 300.000.000' -
Reserves » 782.508.858' -
Saldo Regularització » 513.298.660'79

Domicili social:

PALMA DE MAIORCA

Sant Miquel, 17 - Telèfon 224805 (5 línies)
Apartat de Correus núm. 672

Agències Urbanes:

Porta de Sant Antoni; Plaça Pius XII; 31 De-
sembre, 52; Calvo Sotelo, 202 (El Terreno);
Avda. Bartomeu Riutort, 57 (Ca'n Pastilla);
i c/. Neira, 37 (Sant Jordi)

Sucursals:

BARCELONA, c/. Caspe, 17

Agència Urbana: c/. Balmes, 195

» » c/. València, 104

» » c/. València, 327

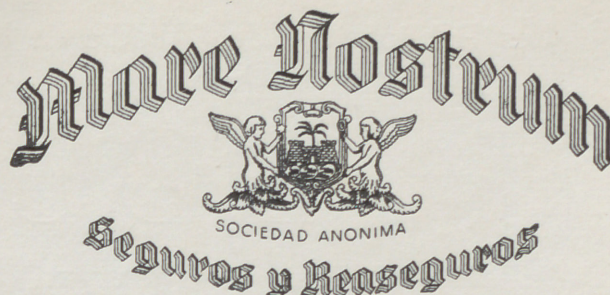
» » Avda. de Madrid, 188

BINISALEM, CAPDEPERA, FELANITX,
EIVISSA, INCA, SA POBLA, LLUCMAJOR,
MANACOR, MONTUIRI, MURO, PETRA,
PORRERES, SANT JOAN I SANT LLORENÇ

Realitza tota classe d'operacions de
BANCA BORSA CANVI

Cambra cuirassada amb compartiments de
lloguer

Aprovat pel Banc d'Espanya amb el número 5.042

SEGUROS QUE PRACTICA

VIDA, ROBO, GANADO,
INCENDIOS, CRISTALES,
COSECHAS, PEDRISCO,
INDIVIDUAL, ENFERMEDAD,
TRANSPORTES
(Aéreos, marítimos y terrestres),
CINEMATOGRAFIA,
RESPONSABILIDAD CIVIL,
PERDIDA DE BENEFICIOS Y
COMBINADO DE INCENDIO
Y ROBO

Sucursales, Delegaciones o Agencias
en todas las poblaciones de España

Dirección General: Vía Roma, 45

Teléfono 212803 (seis líneas)

PALMA DE MALLORCA

Les Publicacions de l'Abadia de Montserrat us ofereixen

DOCUMENTS D'ESGLÉSIA

QUADERNS QUINZENALS
PER A PENSAR I SENTIR
AMB L'ESGLÉSIA
DEL POSTCONCILI

Per primera vegada, tota la documentació d'interés eclesial és publicada en la nostra llengua d'una manera sistemàtica i periòdica.

DOCUMENTS D'ESGLÉSIA us farà arribar amb tota seguretat i garantia les encíclics, missatges, discursos, al·locucions i homilies del Papa, les instruccions dels Organismes postconciliars, els decrets de les Congregacions romanes, i, encara, una selecció d'altres textos interessants, oficials o oficiosos, tals com pastorals de bisbes, comunicats de les conferències episcopals, conclusions de congressos, declaracions d'altres jerarquies eclesiàstiques, articles de teòlegs eminents, etc.

32 p. de text útil, 17 x 24 cm.

Subscripció anual (22 números): 275 ptes.

Subscripció semestral: 150 ptes.

(estranger: 325 i 200)

Els subscriptors rebran sense cap recàrrec els números extraordinaris.

Adreçau les vostres subscripcions a

DOCUMENTS D'ESGLÉSIA - MONTSERRAT (Barcelona)

UNA REVISTA PER A SACERDOTS I LAICS
QUE NOMÉS TENEN TEMPS DE LLEGIR-NE UNA